

EX LIBRIS
MAGRINA

PÁTRIA

PATRIA

POESÍES DE

MOSSEN JACINTO VERDAGUER

AB UN PRÒLECH DE

MOSSEN JAUME COLLELL

BARCELONA
ESTAMPA DE FIDEL GIRÓ: GRAN VÍA, 212 BIS
1888

Ab llicencia de l'Ordinari.

PROLECH

No ha menester ram lo bon ví, ni prólech un llibre nou de Mossen Cinto Peró ell m' ha dit: «fesme quatre mots calentonets de pátria;» y aquí van eixes ralles com los gonfanons devant la processó

Parlant entre companys del renaixement de Catalunya, he dit moltes vegades que si 'l catalanisme militant hagués de pendre un escut d' armes ab sa devisa á la faysó dels antichs cavallers, deuría apropiarse aquell expressiu mot del Apòstol Sant Pau, quan, alabant la fè sencera del patriarca Abraham, diu que *esperá contra tota esperança*.

Perque, en veritat, més que de arriscade, de folla podía calificarse la empresa de voler restaurar una literatura ben morta y enterrada en la tomba de les biblioteques y arxius, y tornar l' explendor literari á una desvalgude llengua de pagesos que 's trobava, y 's troba encara, posade en un entredit civil—y vulla Deu que no sía ecclesiástich en

alguns indrets—que es una flagrant iniquitat; y més follía encara voler oposarse á la doble corrent del cosmopolitisme nivellador y del uniformisme absorvent de la política centralisadora, que troba desgraciadament prous auxiliars á casa nostra, pera que li sía més fácil la seva tasca. Y no obstant, nosaltres, *in spem contra spem*, ferms é indomables com un estol de juramentats, anam sempre avant ab creixent coratje, segurs de que un día ó altre, tart ó de hora, hem d' eixir ab la nostra.

¿Y quina es la *nostra?* dirá algú. Pochs ab tota certenitat ho saben, alguns vagament ho pressenten, peró tots ho endevinan ab la misteriosa intuició del cor, y ho senten com se sent en lo moviment de la sanch l' escalf vivificador de la Primavera. Tots pressentim y comprenem que eix moviment de vida regional que á Catalunya ha près naturalment lo apelatiu *Catalanisme*, y que de les tranquiles regions de la literatura ha passat, per ineludible força de la lógica, á la candent arena política, es una revirada providencial de tot un poble que no pot resignarse á la especie de mort civil que una falsa rahó d' Estat volía infligirli.

Tant es aixís, que avuy ningú s' espanta de la parauia *reivindicació de la personalitat* que, alguns anys arrera, esferehía fins á molts dels nostres camarades de campanya literaria. Recordo que 'l bó de don Manel Milá, mestre de tots y catalá de nissaga, peró no ben catalanista;—aixís com hi há catalanistas que tenen molt poch de catalans—

si alguna volta jo escalfantme de boca en les nostres converses, li feya una tirada, no de vers, sinó de revolucionaria prosa, exposant francament mon pensar y dibuixant los ideals de la juventut esperançada, solía ell moure 'l cap ab cert esparverament ó somreya ab signe d' incredulitat. Y com ell, eran molts los que aixís pensavan, y no deixavan de tenir en part disculpa.

Y no diguem rès dels esferehiments y del escándol farisáich de la gent de fora casa, es dir de part d' allá del Ebro, puix que n' hem vistes de totes, y 'ns n' hem hagudes de sentir de seques y de verdes, abans d' obtenir aqueixa barretada de cortesía que 'ns acaba de fer,—y grans mercès li 'n donám—la Real Academia Espanyola. Es veritat que ja s' hi van fent á les nostres coses, y que ja no se 'ns retrau tan sovint lo fantasma del separatisme; peró no deixan encara molts de botzinar entre dents certes acusacions de falta de patriotisme, com si fos delicte de lesa pátria revinclarse contra les violents y ofegadores imposicions de la burocracia centralisadora que son la mort del verdader patriotisme.

No hi puch fer més, se m' encen la sanch cada vegada que óich lo nòm sagrat de pátria invocat contra nosaltres per hòmens que anys há van maquinant y obrant la ruina de la pátria, sostenint ab una obstinació, digna de millor causa, institucions desacreditades y volent—á malgrat del poble—fer arrelar práctiques de gobern que portan al pays á una decadencia espantosa Y per probar lo que

dich, no 'm caldría sinó espigolar en les planes del *Diari de sessions de Corts*, hont no 's troba més que la veu de les ambicions partisanes y de les concupiscencies personals mal dissimulades, y may los accents del verader patriotisme. Aneu demanant arrèu qu' es la política espanyola, y blanchs y negres vos contestarán que, entre la caòtica confusió dels partits, la nota dominant es la del enervador excepticisme.

Y eixa gent es la que fa cárrechs als catalanistes, als catalanistes que si 'ls seguiu en ses festes y en ses excursions, y 'ls preguntau què fan ó què pensan fer, vos respondrán alegre y confiadament, ab l' accent del qui porta un ideal al cap y un gran afecte en son cor, que *fan Pátria*.

Y en efecte, ¿què es sinó *fer pátria*, recordarnos de aquell adagi nostre que diu que «ja fa prou qui retira als seus» y voler conservar á tota costa les nostres tradicions y 'l nostre llenguatje, motllos vivents del carácter, y per tant restituhir en lo possible la nostra propia fesomía enlletjida per adobs postiços, y demanar una prudent autonomía pera que puga 'l nostre poble desplegar més lliurement la sua proverbial activitat? Donchs açò es lo que fa l' excursionista resseguint totes les encontrades de la terra catalana, lo antiquari inventariant ses joyes arqueològiques, l' erudit escorcollant sos arxius, l' artista estudiant sos monuments per fantasiarne de nous, lo poeta cantant en lo matern llenguatje ses glories y despertant los

condormits sentiments y 'l publicista de seny instruhint al poble no per soflevarlo en il-legals alborots, sinó per donarli conciencia de lo que pot y deu esser en força del dret y en virtut de les lleys históriques y de rahons etnográfiques que, per més que fassen, no podrán may esborrar ni 'ls cosmopolites somiadors d' una fraternitat que fóra de la religió vá mal fundada, ni 'ls uniformistes ideólechs que s' han tontament figurat que als pobles podía enmotllársels de nou ab lleys noves.

Veus' aquí lo que nosaltres entenem per *fer pátria*, y veus' aquí lo que inspirat está fent anys há Mossen Verdaguer en totes ses obres, fins en los llibres y fulles soltes de devoció que no 's poden rotular ab lo hermós y adorat títol que porta aquest llibre de *Pátria*. Llibre que millor que ningun altre, retrau fielment la fesomía del poeta, y compren, se pot dir, tota la seva carrera literaria desde l'any 1865 en que sortí, com una aparició soptada de la musa popular catalana en los Jochs Florals de Barcelona, l' estudiant pagés de Vich, portant en triomf la morada barretina que tan bé li esqueya, fins avuy que está en la plenitut de la vida y ha pogut aténýer «lo cimaral del arbre de la gloria» que en les generoses il-lusions de sa jovenesa havía somiat moltes vegades á l' ombra dolça de les arbredes de Folgueroles. Cada poesía de aquest volum ve á ser com una fita de la ascendent carrera del poeta—axís com *L' Atlántida* y *Canigó* ne son les grans columnes miliaries—y de segur que Mossen

Cinto, al anarles repassant per corretgirles y ordenarles, ha anat resseguint de grá á grá lo rosari de sa ben aprofitada existencia. En los *Moços de l' Esquadra*, en *Los Vigatans* ó en la *Nit de sanch* s' hi veu al minyó impregnat de la poesía popular «que fou la seva llet» y que á grans dolls bebía anant per Pásqua ab les colles de *camillayres* seguint les masíes de la poètica bandada del Llevant de la Plana, ó bé al estiu batent lo blat en les caldejades eres ó á les vetlles d' hivern al voltant de la llar de ca 'n Tona de Riudeperes; sentint contar rondalles y cantant cançons, després d' haver resat lo Rosari y ensenyat la Doctrina á la bona gent de la pagesía. Aixís com en l' *Oda á Barcelona* y en altres composicions més recents encara, s' hi veu al home que no sols té ja subjugat l' idioma á son voler pera darli accents èpichs ó ferne mètriques filigranes, sinó que ademés té 'l cor somogut y la imaginació fácil á entrar en la convenient exaltació lírica, després de haver pogut admirar la perspectiva del Newski de Sant Petersburg, enfilarse á les Pirámides, sentir lo flayre del cinamom en la Palestina y ohir les cantades del sinsont en les selves americanes. ¡Quin poeta, y, quina vida per un poeta! Tal volta no sía aquest lo lloch de dirho, peró l' amich m' ho perdonará y mos lectors me darán, sens dupte, la rahó de lo que vaig á estampar y que ja indiquí en la *Biografía* de Mossen Cinto que acompaya la segona edició de la traducció francesa de *L' Atlántida*, feta en vers per lo estimat Pepratx. En Verdaguer, poeta fill del poble y por-

tat desprès per les vicissituts de la vida á rebre les poderoses influencies dels grans espectácles del art y de la naturalesa que, obrant sobre un' ánima cultivada per l' estudi y amorosida per les altes comunicacions del sacerdoci, havian d' engendrar obres perfectes, es lo gran dó, lo inestimable present que Deu ha volgut fer á la Patria catalana en lo moment històrich d' un renaixement sens exemple.

Aquí están totes ses inmortals obres per testimoniejarho, aquí está aquest aplech de poesíes, moltes de les quals son fins á llunyes terres conegudes, en totes les vetllades literaries del Principat sempre ab gust oíades, y de molta gent, especialment de la jovenalla, apreses de memoria. Les jemegadores notes de *La Barretina*, cant elegíach de primera força, les he sentides á Olot com en lo Camp de Tarragona, y durará molts anys lo ressó dels aplausos ab que fou rebuda l' *Oda* grandiloqüent en que 'l poeta canta les grandeses y el progrés de Ciutat Comtal, eixa creixensa verament gegantina que ja havía previst En Balmes quan, en uns articles de *La Sociedad*, defensava la conveniencia de tirar á terra lo cinturó de muralles que estretament la cenyía.

En aquesta oda, es d' advertir que s' hi sent batre fortament un esperit que no sembla pas lo del autor dels *Idilis*; y es que Mossen Jacinto, com tot poeta de son temps, no té en sa lira la corda patriòtica sols pera celebrar passades gestes y fer lo ploricó sobre generacions

mortes, sinó també pera cantar los explets novells de la vitalitat antigua, y enaltir les conquestes del verdader progrés que Catalunya virilment ha sabut atènyer. Si 's condol lo poeta de veure per tot arrèu enderrocats monuments venerables que havían de ser testimoni perenne de la nostra civilisació, no li fá recansa que ara puje esbufegant la locomotora per los antichs caminals que 'l traginer algun temps alegrava ab ses cantades, y si per altra part alaba l' enginy industrial y l' amor al treball del nostre poble, ab accent adolorit censura la pèrdua de les bones usances y severament reproba vicis inveterats que envileixen nostre carácter y fan poch simpátich lo nòm de catalá á les gents cultes Si d' aqueix expert de patriotisme il-lustrat y creyent estiguessen ben inspirats tots los nostres companyous de gaya ciencia, podríam esperar que la renascuda Poesía catalana tornás á obrar en bé del nostre poble les maravelles que 'ls antichs atribuhiren á la lira d' Orfeu.

Rès de pernicioses llagoteríes, perque sempre s' ha vist que no li vol gayre bé qui al poble servilment encensa; rès de voler enfondir certs antagonismes que 'ls segles y la facilitat de comunicacions y l' avens de la cultura no consenten, rès de voler afluixar los llaços de vera germanor ab que la Providencia ha juntat los pobles de la privilegiada familia ibèrica; y may per may confondre lo verdader poble ab la escèptica y concupiscent remada de politichs d' ofici que tan malmenades portan á les demés provincies com á la nostra benvolguda Catalunya. Aixis

es com refarèm y enaltirèm la Pátria catalana, anant sempre á la vanguardia en lo progrés y en la defensa de la pátria espanyola, y aixís es com desde jovenet ho comprengué l' estimat Verdaguer, qui ha tingut la bona ventura de saber refondre en lo daurat motllo de son cor de sacerdot y de poeta los dos més grans sentiments, los dos nobilíssims amors del home. l' amor de Deu y l' amor de Pátria

Y ara escolteu com ho canta.

JAUME COLLELL PBRE

Barcelona 6 de Juny de 1888

PÁTRIA

A LA VERGE DE MONTSERRAT

Vostre blau mantell es gran,
es més gran que l' estrellada;
puix ne sou Reyna gentil,
abrigáu la nostra Patria.

Vostre blau mantell es gran,
enmantelláu ses germanes,
á Valencia en son verger,
en sa mar l' Illa Daurada.

Vostre blau mantell es gran,
abrigáu tota la Espanya,
lo regne de vostre amor,
com un niuet sota l' ala.

A BARCELONA [1]

Barcelona, archivo de la cortesía, albergue de los estranjeros, hospital de los pobres, patria de los valientes, venganza de los ofendidos, y correspondencia grata de firmes amistades y en sitio y en belleza única

CERVANTES

Quan á la falda 't miro de Montjuich seguda,
m' apar vèuret als braços d' Alcides gegantí,
que per guardar sa filla del seu costat nascuda
en serra transformantse s' hagués quedat aquí

Y al veure que traus sempre rocam de ses entranyes
per tos casals, que creixen com arbres ab sahó,
apar que diga á l' ona y al cel y á les montanyes:
¡Miráula; ós de mos óssos, s' es feta gran com jo!

Perque tes naus, que tornan ab ales d' oreneta,
vers Cap del-Riu, en l' ombra no 's vajan á estellar,
ell alça tots los vespres un far ab sa má dreta
y per guiarles entra de peus dintre la mar

La mar dorm á tes plantes besantles com vassalla
que escolta de tos llavis lo *códich* de ses lleys,
y si li dius ¡arrera! fa lloch á ta muralla
com si Marquets y Llanzas encara 'n fossen reys

Al náixer amazona, de mur te coronares,
mes prompte ta creixensa rompé l' estret cordó;
tres voltes te 'l cenyires, tres voltes lo trencares,
per sobre 'l clos de pedra saltant com un lleó.

¿Per què lligarte 'ls braços ab eix cinyell de torres?
no escau á una matrona la faixa dels infants;
més val que l' enderroques d' un colp de má y esborres;
¡muralles vols ciclòpees? Deu te les da més grans.

Deu te les da d' un rengle de cimes que 't coronan,
gegants de la marina dels de montanya al peu,
que ferms de l' un á l' altre les aspres mans se donan,
formant á tes espatlles un altre Pirineu.

Ab Montalegre encaixa Nou pins; ab Finestrelles,
Olorde; ab Collserola, Carmel y Guinardonç;
los llits dels rius que segan eix mur son les portelles;
Garraf, Sant Pere Martí y Mongat, los torreons

L' alt Tibidabo, roure que sos plançons domina,
es la superba acròpolis que vetlla la ciutat;
l' agut Moncada, un ferro de llança gegantina
que una niçaga d' hèroes clavada allí ha deixat

Ells sian, ells, los térmens eterns de tos aixamples,
dels rònechs murs á troços fésne present al mar,
ahont d' un port sens mida serán los braços amples
que 'l pugan ab sos boscos de naus empresonar.

Com tu devoran márgens y camps, y 's tornan pobles
los masos que 't rodejan, ciutats los pagesius,
com nines vers sa mare corrent á passos dobles;
¿á quí durán llurs aygues sinó á la mar, los rius?

Y creixes y t' escampas; quan la planicie 't manca,
t' enfilas á les costes doblante á llur jayent,
en totes les que 't voltan un barri teu s' embranca,
que, onada sobre onada, tu amunt vas empenyent

Geganta que tos braços avuy cap á les serres
extens, quan hi arribes demá, ¿donchs, qué farás?
farás com eura immensa que, ja abrigant les terres,
puja á cenyir un arbre del bosch ab cada braç

¿Veus á ponent exténdres un prat com d' esmeralda?
un altre Nil lo forma de ses arenes d' or,
ahont, si t' estreteja de Montjuich la falda,
podrían aixamplarse tes tendes y ton cor

Aquelles verdes ribes florides que 'l sol daura,
Sant Just Desvern que ombrejan los tarongers y pins,
de Valldoreix los boscos, de Hebron y de Valldaura,
teixeixen ta futura corona de jardins

¿Y aqueix esbart de pobles que viuen en la costa?
son ninfes catalanes que 't venen á abraçar,
gavines blanquinoses que 'l vent del segle acosta
perque ab tes ales d' áliga les portes á volar

La Murta, un jorn, la Verge del Port, la Bona-nova
serán tos temples, si ara lo niu de tos amors,
los Agudells, en blanca mudant sa verda roba,
abaixarán ses testes per ser tos miradors.

Junyits besar voldrían tos peus ab ses onades,
esclaus de ta grandesa, Besòs y Llobregat,
y ser de tos reductes troueres avançades
los pits de Cataluyna, Montseny y Montserrat.

Llavors, llavors al témer que 'l vois per capsalera,
girant los ulls als Alpes lo Pirineu vehí
demanará, aixugantse la blanca cabellera,
si la París del Sena s' es trasplantada aquí

—No,—respondrá ma pátria,—de mi y la mar es filla;
d' un bes de ses onades, com Venus, m' ha nascut;
perçò totes les aygues diguérenli pubilla,
perçò totes les terres pagárenli tribut

Perçò da Duchs á Atenas y Comtes á Provenza,
y per bandera á Espanya un tros del seu penó;
perçò *ni un peix se veya dintre la mar immensa*
que no dugués grabades les Barres d' Aragó

Perçò fou sempre l' astre d' Orient per les Espanyes
ab una má hi posava de Gutenberg lo flam,
carrils de ferro ab l' altra; y un fill de ses entranyes
fou qui primer va pendre per missatger lo llamp.—

Sos peus dintre l' escuma, son front en ple mitg-día,
miráula allá jayenta si n' es d' hermosa y gran;
apar, oh Catalunya, ton geni que somía
les glories que passaren, les glories que vindrán.

Miráula: santa Eularia la abriga ab sa bandera,
sant Jordi la defensa del infernal dragó,
y guía, quan rescata catius, sa nau velera,
apareixent pe'ls ayres l' Estel de Cervelló.

La voltan de sos hèroes les bèliques imatges,
los Ataulfos, Jofres, Borrells y Berenguers,
Ramon lo de l' espasa, Ramon lo dels *Usatges*
y arrocegant sa túnica de dol los Fivallers.

Per Barcelona Balmes deixá del Ter les ribes
com áliga novella quan aixecava 'l vol;
en ella trau del marbre Campeny imatges vives,
y pasta en sa paleta Fortuny la llum del sol.

D' aci Roger de Llúria sortía, al vent de gloria
movent ses naus les ales com un esbart d' aucells;
jamay, jamay lluytaren sense cantar victoria;
sovint dugueren presos rosaris de vaixells.

Aquí Don Joan d' Austria les áncores aferra,
duhentli de Lepanto llorers, allí Colon,
tornant d' aquell viatge que duplicá la terra,
als peus dels Reys católichs feu rodolar un món.

De Bellesguart li restan perfums; de les despulles
del rusch de Valldonzella, perfums y dolça mel,
entre tallers y fábriques té campanars y agulles,
com dits que entre boyrades de fum signan lo cel.

Com dos soldats que hi restan d' una legió romana,
te duas torres, guaytes del seu mural antich;
y, goç de presa vora son amo, la Dreçana
que per lladrar s' aixeca quan trona Montjuich.

Pla amunt se veu Pedralbes, hont s' ou la canticela
dels ángels de la terra pe'l cel aletejant;
y de Marvella vora l' espill, la Ciutadela,
per fer de jardinera ses armes trocejant

Té á un cap Sant Pau, á l' altre Sant Pere de les Puelles,
Santa María estrella del mar, y la del Pí;
y entre eixes flors li naixen del art gentils poncelles:
jamay tanta florida s' es vista en son jardí!

Mes ¡ay! com entre 'ls arbres del bosch la fulla d' eura,
lo cor s' aferra als temples y monuments més vells,
y, en hores de misteri, d' amants recorts s' hi abeura,
sentintlos com conversan y conversant ab ells.

De Sant Miquel, oh temple, que 'ls Angels construhiren,
anys há que jaus en terra dels hòmens oblidat,
y encara apar que 't cerquen y de dolor sospiren
les gòtiques imatges de Casa la Ciutat!

Ja que han perdut per sempre tan dolça companyía,
vegessen cara á cara Sant Just y Sant Pastor;
Santa Agata en sa hermosa capella somriuría;
en cel y en terra 'ls ángels se tenen tant amor!

Sant Jordi de la Audiencia vol veure Santa Clara;
l' antich Palau dels Comtes anyora 'l del Concell
¡Oh! atèrra eixa cortina de cases que separa
l' estátua de Don Jaume del seu real Tinell

En mitg d' aqueixa plaça, que no tindrá segona,
les tres Columnes d' Hèrcules quan mire 'l viatger,
creurá veure les Gracies, per ferte de corona,
de braços enllaçades, dançant en ton verger

Aplíca á tos nous barris aquext immens escayre,
vestigi de l' acrópolis que Roma te deixá,
per eix gran pòrtich deixa passar la llum y l' ayre,
la Creu res ha de témer d' un trípode pagá.

La Creu que allí Sant Jaume plantava há vint centuries,
domina com un cedre los arbres del pays,
té nius y fruyts de vida, murmuris y cantaries,
més pur tornant al Tàber son *Hort del Paradis*

Ab son mantell de pedra nuat ab góttichs llaços
la abriga, alçant als núvols sos campanars la Seu,
y com si fos Don Jaume que aixeca al cel los braços
apar que se 'n esbombe sa tronadora veu.

—Avant, ciutat dels Comtes, de riu á riu ja estesa,
avant, fins hont empenga ta nau l' Omnipotent·
t' han presa la corona, la mar no te l' han presa;
del mar ets reyna encara, ton ceptre es lo trident

La mar, un día esclava del teu poder, te crida,
com dos portells obrinte Suez y Panamá·
quiscun ab tota una India rienta te convida,
ab l' Assia, les Amèriques, la terra y l' Occeá.

La mar no te l' han presa, ni 'l pla, ni la montanya
que s' alça á tes espatlles per ferte de mantell,
ni eix cel que fora un día ma tenda de campanya,
ni eix sol que fora un día faró del meu vaixell;

ni 'l geni, aqueixa estrella que 't guía, ni eixes ales
l' industria y l' art, penyores d' un bell esdevenir,
ni aqueixa dolça flayre de Caritat que exhalas,
ni aqueixa fè y un poble que creu no pot morir.

Ton cel té encara totes ses flors diamantines,
la pátria té sos hèroes, ses lires los amors;
Clemencia Isaura encara de roses y englantines
fa cada primavera present als Trobadors.

Lo teu present esplèndit es de nous temps aurora;
tot somiant fulleja lo llibre del passat;
trebálla, pènsa, llúyta, mes crèu, espéra y òra.
Qui enfonza ò alça 'ls pobles, es Deu que 'ls ha creat.—

LO PI DE LES TRES BRANQUES (

Preguem que sia aqueix Pí
l' arbre sagrat de la patria

Per hont baixa 'l Llobregat
dels Pirineus á la plana
don Guillem de Monrodon
á trench de día devalla,
voltat de comtes y duchs
en ufanosa colcada.
De l' alta sella en l' arçó,
sobre arabesca gualdrapa,
sèu en Jaume nostre rey;
no du més corona encara
que la de son cabell d' or
que algun àngel li ha deixada.
Lo tenía presoner

Narbona dins sa muralla:
al vencedor de Muret
Monrodon lo demanava,
Monfort no li vol donar
per gendre diu que se 'l guarda
Si será son gendre ó no
Monrodon ho diu al Papa,
la resposta que li fa
al vell Monfort no li agrada:
—Que torne 'l Rey á Aragó
y als Pirineus la seva áliga.—

Catalunya, aixèca 'l front,
doble sol avuy t' aguayta,
lo sol que 't surt á Orient
y 'l que t' ix á tramontana.
Lo que 't surt al Pirineu
te vol donar una ullada,
mes ell, infant de sis anys,
no vol esser vist encara,
ja 'l veurán á Lleyda prou
davant la cort catalana.
Abans d' arribar á Berga
s' enfilan per la montanya,
per entre Estela y Queralt
de Campllonch envers la plana;

quan son al mitg de Campllonch
la nit fosca es arribada

Lo Campllonch té com un breç
dues serres per barana,
per coberta un bosch de pins
verts tot l' any com l' esmeragda
Corona immensa de tots
es una hermosa Pinassa,
pinatells semblan los pins
entorn de llur sobirana,
geganta dels Pirineus
que per sanch té rius de saba.
Com una torra es son tronch
que s' esbadía en tres branques
com tres titans rabassuts
que sobre 'ls núvols s' abraçan,
per sostenir en lo cel
una cúpula de rama,
que fa ombra á tot lo pla
com una nova montanya.

Don Jaume cau de genolls
y en son èxtassis exclama:
—Al Pare, Fill y Esperit

per tots los segles hosanna,
tres persones y un sol Deu
que aquí sa firma ha posada,
com en l' arbre de Mambré
hont Abraham reposava.—
Fent lo senyal de la creu
se recolza á la Pinassa,
y la son del paradís
á ses parpelles devalla.
Don Guillem de Monrodon,
que es son ángel de la guarda,
l' abriga ab son gran escut
hont vermellejan les Barres.
Alça 'ls ulls al Infinit
que ovira en sa tenda blava
clavetejada d' estels
y al cim la lluna minvanta.

En dolça contemplació
lo sorpren lo bes de l' alba,
al bes de l' alba y al seu
don Jaume se desvetllava:
—He somiat que era gran
y d' un bell pays monarca,
d' un bell pays com aqueix
entre 'l mar y la montanya.
Com eix Pí maravellós

mon regne posá tres branques,
foren tres regnes en un,
ma corona 'ls coronava.—
Esbrinant somni tan dolç
lo sol li dona á la cara
y esporuguida á ponent
la mitja lluna s' amaga.
Lo somni del Rey infant
lo vell templari l' acaba
en extática oració
espill de visió mes clara.
Veu Çatalunya la gran
ferse més gran y més ampla,
robant als moros Valencia,
prenentlos l' Illa Daurada.
Unides veu á les tres
com les tres cordes d' una arpa,
les tres ninfes d' eixa mar,
d' aqueix jardí les tres Gracies.
Mes al veure desvetllar
lo lligador d' eixa garba,
profeta, al Conqueridor
sols li diu eixa paraula:
—Preguèm, que sols Deu es gran,
los homens son ombra vana;
preguèm que sia aqueix Pí
l' arbre sagrat de la pátria.—

LO TEMPLE D' AUSA

Te plou del cel ó 't brota de la terra,
Ausona mia, eix Temple gegantí?
¿Dins ta acròpolis magna que s' aterra,
decrèpit Castell d' Hèrcules,
qui dos mil anys te 'l ha estojat així?

Dels Pirineus, oh règula superba,
trobares tanmateix ton noble escut;
als peus del temple sant lo de Minerva,
de genollons en terra,
com en lo circh gladiador vençut

Sentinelles robustes de la dea,
sis columnes guardavan lo portal,
damunt seu lo frontó com una idea
prenía la volada
vers orient de l' alba finestral.

Era talment una áliga romana
que, ab les ales esteses sobre Vich,
crida á beure les tribus de la plana,
guerreres y ferotges,
la sabiesa en eix gymnasi amich

Grans camins á ses plantes confluhían
com lo Gurri en les teves y 'l Meder;
de son encens los caminants s' umplían
é Ilerda, Ampurias, Tárraco
respiravan olors de ton verger.

¿Quí 'l mur d' aqueixa *cella* grandiosa
aixecá sobre 'l *podium* de carreu?
¿Quí coroná la pilastrada ayrosa
de capitells coríntis?
¿Quí l' ara sacra coroná ab lo deu?

¿Fora Scipió quí 't fa ciutat romana
quan tot un mes de ferro t' ha cenyit?
ó bé, heralts de la pátria catalana,
Indíbil y Mandoni,
d' independencia al aixecar lo crit?

¿Fora Cèssar, lo llamp de la victoria?
¿Fou Serton, l' amor dels ausetans,
qui aureola del carro de sa gloria,
seguírenlo al sepulcre,
dantse la mort ab ses mateixes mans?

En eixos escalons y eixa muralla
vindrían á esmolarhi los coltells
la vespra de l' horríssona batalla,
mentres lo gran pontífice
deixava caure l' aspersió sobre ells

L' endemá de la lluyta, les despulles
cobrían lo *donarium* y arquitrau,
com bosch que un altre maig vesteix de fulles,
y flors y encens y víctimes
lo pronaos umplían y la nau

Y triomfantes tes legions hi entravan
entre víctors y palmes y llorers;
l' himne marcial tes filles entonavan,
teixint verdes corones
y al front posantles dels germans guerrers.

¡Oh! de tos fills corona al que més t' ama,
á Aulo Mevi del Ponto Vencedor,
avuy que 'l temple de trofeus enrama,
del ceptre de Mitrídates,
de son perpunt y sa corona d' or

Ell voltará de márbrea galería
ton *forum* espayós: tu aixecarás
sa estátua sobre son sepulcre un día
y en lo teu cor de mare
son nom en áurees lletres grabarás.

Mes lo segle tombá lo sacrifici
fumava un día de novembre trist;
com trò s' ohí davant lo frontispici
la veu de Paulo Sergi,
ressò de vostra veu, oh Jesucrist.

«¡Idols d' argila, en nom de Deu, á fora!
Es Deu qui fa rodar la creació;
son temple es l' univers, son ull l' aurora;
mes, com del seu sagrari,
d' Ausona avuy vol pendre possessió.»

En son magnífich pedestal de marbre
Minerva tremolá soptadament;
debategá lo temple com un arbre
y á un vent serè que 's gira
ses ones agitá la mar de gent.

Mes la llevor divina era plantada,
no trigá á náixer, créixer y florir,
y per regarla ab celestial rosada
la sanch daren dos mártyrs,
venint davant eix pòrtich á morir.

Quan les flames pujavan á les bromes,
com seguint de ses ánimes lo vol,
veyent son atri abandonat dels homes,
Minerva caygué á terra
y abrigá la ciutat un raig de sol.

Caygué l' ídol á troços, mes no 'l temple
que de Moncada en lo Castell reclòs
dirá al esdevenir que lo contemple·
Sepulcre d' una dea,
me prengué per breçol Jofre 'l Pelós

LA PUNTAYRE

A D. Joseph Fiter

Oh puntayres de la costa,
lo treball al cel acosta
y aqueix treball es sagrat;
á vostra mareta juntes,
vora la porta fèu puntes,
com la Verge us ha ensenyat

Una orfaneta de pare
vetllava á sa pobre mare
que era malalta en son llit;
assistintla nit y día,
ha venut lo que tenía,
fins ses trenes d' or brunyit.

¡Si ho vegés son avi noble!
en la casa no hi há un moble,
en lo calaix no hi há pá;
un bocinet que n' hi havía,
en nom de Deu y María,
á un altre pobre 'l doná.

Com la malalta es ja vella
¡ay! no pot captar per ella:
al tornar, sería cos,
y si no surt una estona,
morirá en aquella espona
y 'ls cadavres serán dos.

Mes confía la donzella;
com mariner á la estrella,
gira 'ls ulls á Montserrat,
y exclama de nit y día:
Qui ab vos, oh Verge, confía
may queda desamparat

En sa cambra, ahont tot plora,
entrar veu una senyora:
—Vetaquí—una eyna,—li diu,
ab que t' acampes la vida
per tu y ta mare tulida,
sense móuret de son niu.—

Ab ses manetes de rosa
sobre la falda li posa
lo més bell dels coixinets,
y li comença una randa
fent bellugar en garlanda
sos joguinosos boixets.

Los boixets ab ses joguines
forman les malles divines
d' un filat que 'l cor li pren,
les aplegan á madeixes,
y les escampan en reixes
de fil d' or y fil d' argent.

Y la seda de Valencia
blanqueja com l' ignocencia,
rosseja com lo matí,
y 's barreja en l' obra fina
algun gra de coralina,
com á la perla 'l rubí.

De les flors més bonicoyes
ne dibuixa rams y toyes,
y, per corona, damunt
hi posa 'l nom de María,
que es una estrella del dia
per aquell cor ja difunt.

Ab sa firma que ilumina,
la coneix la pobre nina;
cau de genolls á sos peus,
però María ja es fora·
li deixa 'l coixí á la vora,
mes se 'n porta 'ls dolors seus.

D' aqueix ángel sou germanes,
oh puntayres catalanes,
aqueix treball es sagrat;
á vostra mareta juntes,
vora la porta fèu puntes
com la Verge us ha ensenyat.

LOS MOSSOS DE LA ESQUADRA

I

Si voleu valents de mena,
anáu ab los catalans,
sobre tot los de l' Esquadra,
sobre tot los xichs de Valls.

Ells son la flor de la terra
que no s' hi cría un covart,
y d' entre la flor encara
ne son triats de gra á gra.

Los denarits son cunyeras,
los curts passan de nou pams,
lo més sonso de la colla
faría cara á un gegant.

Los lladres vos ho dirían,
los lladres de camí-ral,
qui no poden traure l' urpa
sens vèures enmanillats.

D' ençá que 'ls Mossos les guardan,
en les cases no hi há clau,
y 'ls marxants van per les fires
ab los diners á les mans.

Demanáulosho, y ab llágrimes
la resposta us donarán,
que vius encara ja 'ls ploran
com si fos pe'ls funerals

Puix per bons y braus que sian
fins á avuy han arribat,
contades tenen les hores,
demá no 'n restará cap

A ferne perdre la mena
venir avuy ha jurat
Carrasclet ab cinch cents hòmens
que son mitg hòmens mitg cans.

Tots son bandolers d' ofici,
la flor de cada veynat,
als bons minyons de la colla
se 'ls podría arreu penjar

Ell ans de ventar ses cendres,
vol donar als llops sa carn,
y de la sanch dels Vecianes
vol abeurarne 'ls caballs

Y ho farà, puix es per ferho,
y no fa un jurament fals,
més que més si en colls de nobles
son sabre pot amussar

¿Què es allò que lluenteja
de Vallmoll al camí ral?
¡Son ells! ¡minyons d' en Veciana,
Deu vos haja perdonat!

II

Carrasclet plora de rabia
perque d' ahí vespre ençá
que va espurnejant la vila,
y es tan valenta com may.

Perquè á tants com de dins tiran
ell los trets ha de pagar,
puix no tiran que no toquen,
ni tocan sens deixá' al jaç

Perquè 'ls Mossos que ell tenía
per disfreces de soldat,
ab tots sos goços de presa
l' obligan á recular:

—Víngan,—crida,—tres cents hòmens,
si aquí dimonis no hi há,
que vull entrar á la vila
á pesar de Deu y 'ls sants.—

Se destrían de la pleta
los tres cents més esquexats,
y ab ells se llança á la vila
com la llopada á un corral.

¡Quín desori, Deu nos valga!
no fa pas més feredat
un bofarut que arrabaça
les alzines á son pas

Ja arriban al Mur, ja al Pati,
¿hont son los valents de Valls?
¿de Sant Francesch dins les celdes
han cercat amagatall?

Aixó pla, que en massa surten
á darlos lo Deu vos guard,
al derrera d' en Veciana
que crida desde 'l cavall:

—¡Ira de Deu, la canalla!
¡si 'ls hem de fer recular!
¡A ells! si 'm perdeu vosaltres,
Carrasclet me trobará.—

Ja 's donan abrahonada,
ja van á braços nuats;
los sabres trauhen guspires,
los coltells degotan sanch.

Destralades van y venen,
burxades venen y van,
se rompen armes y braços,
rodolan per terra 'ls caps.

Aquí brunzeix una bala,
allá s' amorra un cavall,
més enllá salta en esberles
la caixa de un pedrenyal.

Se barrejan les blasfemies
ab los ays dels espirants,
que en rius de sanch se revolcan
al fer los darrers badalls.

Peró tots son de bon ferro,
¿quí gosará recular?
No ho farán los de la Esquadra
baldament no 'n quede cap.

Carrasclet que 'ls veu de roca
quan ell los creya de fanch,
al trobar àligues fortes
hont esperava pardals,

l' esperó clavant al poltro
entre mitg d' ells se rebat,
y á la primera estocada
á Alegret per terra ajau.

Y alçant lo braç formidable
per en Veciana aterrar,
abans que 'l colp descarregue
eix lo tomba del cavall.

No l' ha mort, mes ab prou feynes
á la sella pot pujar,
vermell de sanch y vergonya
dihent axí á sos alarbs

—Minyons, agambe qui puga,
que, si d' aqueixa escapám,
á Valls y ses rodalies
malhaja qui hi tornará.—

Y allunyantse 'n de bell ayre
malehía la ciutat,
malehía á pare y mare
y á qui li tirá aygua al cap.

Cent ne escapan de malmesos,
dos cents ne quedan al camp:
—Tornèmsen,—diu en Veciana,—
no reguem més terra ab sanch.

Prou ne corre sinó massa;
tots los hòmens som germans,
segadors d' humanes vides,
posau lo bridó á la falç.

Deu perdó als qui morts se quedan,
Deu perdó als qui vius se 'n van.
Quan parlen de aquesta lluyta
han de dir propis y estranys:

Si voleu valents de mena
anau ab los catalans,
sobre tot los de l' Esquadra,
sobre tot los xichs de Valls.—

L' AMPURDÁ

A D. JOSEPH PELLA Y FORGAS

Ja fa molts anys, los jochs de l' infantesa
encara eran mes únichs passions,
jo visití la plana ampurdanesa
com la de Vich voltada de turons

Y en una plaça de no sé quin poble
per primera vegada viu rodar
lo ball de la sardana ayrós y noble;
may més l' he vist y encara 'l puch pintar.

Era un cercle de jóvens y donzelles,
un enfilall de roses y clavells,
ab quin ayre, bon Deu, dançavan elles,
ab quin delit sardanejavan ells.

Ells eran d' estatura gegantina,
aixuts de cara, revinguts de cos,
plançons de roure que cap vent inclina,
lleons que te la pàtria dins son clos.

Negres d' ulls y cabells eran les noyes
com aranyó cullit en juliol;
d' ayre lleuger, de cares bonicoyes,
enmorenides per lo bes del sol

Y la roda de flors donava voltes
com la roda d' un torn de terricer,
y voleyavan cabelleres soltes
com raigs de llum damunt d' un claveller.

Y 's movían ayroses les vermelles
barretines al sò del flaviol,
oh Catalunya, de tos camps roselles
que ja coneix ha tres mil anys lo sol.

Karnac pintá eixa gent en sa muralla
ab aqueix troç de purpura en los fronts
quan feren tremolar en greu batalla
lo trono de granit dels Faraons.

Per aquell cercle armoniós ferida
ma tendra fantasía aletejant,
á un turonell m' enfilo, que convida
á veure l' Ampurdá á mos ulls d' infant

Vegí á plaher aquella immensa plana
que no podent los hòmens escombrar,
se 'n cuyda cada hivern la tramontana
asserrerant la sorra vers la mar.

Dels Pirineus vegí la capçalera
per damunt d' ells sortint lo Canigó,
com tità que s' aboca á una barrera
per veure eix pla germá del Rosselló.

Oviri á Bellaguarda, fortalesa
que vora 'l Coll de Panissars vetllant,
¡oh greu dolor! abriga, ab la francesa
bandera, lo trofeu de Pere 'l Gran.

Vegí lo golf ahont Rosas y Ampurias
decrèpites banyantse en sa vellor,
vèuhen passar onades y centuries,
cap d' elles ¡ay! tornantlos sa grandor.

Ni 'ls grechs llahuts que ab ales de gavina
vingueren en ses costes á mar;
ni la gent líbia, rhodia, ni llatina
que s' hi abocaren com los rius al mar

Veig, més humils, les aygues hont Banyolas
s' enmiralla pensant ab sant Emer,
que matá 'l drach de les badantes goles
que feya als noys de fossa y de fosser.

Besalu me parlá de Tallaferro
mostrantme ses ruines que se 'n van,
Massanet m' ensenyá lo pal de ferro
que un día fou Mangala de Rolant.

Desde 'l humil montícol hont s' arrapa,
Perelada 'm parlá d' en Muntaner
d' Anníbal les Escales, y del Papa
sant Dámas gloriós, Argelaguer.

Ho volta tot un cercle de montanyes
del cor de cada una eixintne un riu,
que va á dir á eixos pobles y campanyes
l' amor que 'ls té lo Pirineu altiu

La serra hont seu lo monestir de Roda
encaixa ab lo Neulós en Requesens,
Requesens ab lo Puig de Bassegoda
del Pirineu antemural immens

Lo Mont agut sa hermita als núvols puja;
quan al hivern s' abriga com un vell,
fa dir als de Banyolas: Tindrèm pluja,
puix la Mare de Deu porta mantell

Los puigs del Mont y 'ls Angels á la serra
de Rocacorva allargan les arrels,
d' Olot, Garrotxa y Ampurdá á la terra,
á camps y rius y mars parlant dels cels.

Per tancar la Bisbal en sa rodona
les Gabarras s' aixecan com un mur,
desde la riba hont s' assegué Girona
fins als turons hont s' enfilá Bagur.

Derrera aquells turons Roger de Lluria
prengué cent naus rompentne la meytat,
y 'l mar davant son rey perdent la furia,
li besá 'ls peus com un lleó domat

Com minyó de bracet ab dues nines
les tres montanyes del rocós Montgrí
creguí veure acostar á ses vehines
per cloure be lo rotllo geganti

Sentí en la mar l' orquesta de les ones
responent ab rugall al vent del Nort,
que en la pineda rondinant á estones
los arbres romp quan vol que sònen fort

Una gran plassa me semblá eixa plana,
eixos turons un cercle de gegants,
que per ballar una gentil sardana
van allargantse com amichs les mans

ANYORANÇA

Á S. A. DONYA MARÍA DE LA PAU,

PRINCESA DE BAVIERA

Sabesseu lo català
sabríau que es anyorança,
la malaltía dels cors
transplantats á terra estranya;
la que deguereu sentir
quan lo vostre 's transplantava,
espanyola flor gentil,
á les boyres de Alemanya:
aqueix mal que sols té nóm
en nostra llengua estimada,
aqueixa veu dels ausents,
aqueix sospir de la pàtria
que crida sos fills llunyans
ab amorosa recansa,
aqueix tendre llanguiment
d' un cor amant á qui falta

quelcom que hi está arrelat
com en un arbre la branca.
¿No es veritat que en Munich,
del Isar en la vorada,
vostres ulls llagrimejant
se giravan vers Espanya?
¿No es veritat que sos puigs
vos parlan del Guadarrama,
sos fruyterars y jardins
dels de Valencia y Granada,
sos temples del del Pilar,
sos palaus del de l' Alhambra?
¿No es ver que aquell cel boyròs
d' aqueix de safir vos parla
que ha emblavit los vostres ulls
de tant que en ells s' enmiralla?

Quan tornarèu á Munich
ab l' espòs que tant vos ayma,
recordarèuvos també
de la terra catalana:
pensarèu ab Montjuich
y ab la ciutat que en sa falda
robá 'l trident á Neptú
per empènyer ses esquadres.
Pensarèu ab Montserrat

y ab la Verge sobirana,
que té 'l millor camaril
de sota la volta blava,
per músichs los rossinyols,
lo sol y lluna per llánties,
per dosser lo firmament,
per escambell la montanya
Si de la ausencia vos puny
l' espina dolça y amarga,
recordáuvos, ángel bell,
que Deu vos ha dat un arpa,
tota plena de cançons,
tota plena de corrandes,
com de fletxes un buyrach
per fer guerra á l' anyorança.

Janer 1884

MANSO

Prop d' hont Puigmal, altíssim cloquer de nostra terra,
s' enfonza dintre 'l cel,
s' ohiren mots un día d' esclavitut ó guerra,
y ab retró respongueren enrugallats plá y serra:
¡guerra de mort cruell

Tu fores, oh gran Manso, qui á serra y pla ensenyares
lo crit retronador,
aixís que de cadenes en casa de tos pares
remor s' ohí, y esclava ta pátria contemplares
als braços d' un traydor.

Enrera, li cridares ab veu tronanta, enrera,
baixant del Pirineu;
com ángel de la pátria desplegas sa bandera,
y una naixença d' hèroes, com flors en primavera,
brotá devall ton peu.

Lo floch de neu que en l' Alpe fan moure de passada
les ales d' un colom,
tot rodolant sol creixer al cor de l' hivernada,
y á voltes com un cingle que tomba á la clotada
l' umple de gom á gom.

Aixís tu devallares un dia de l' altura,
los hèroes del terrer
montanya avall seguiren ta atlètica figura,
y les montanyes aspres á la suau planura
li deyan Es Otger

Per tot arreu lluytares, per tot arreu venceres
ab l' arma y ab lo pit;
tos forts foren les serres, sos colls tes aspilleres
hont l' enemich no troba jamay tes lleoneres
y ou sempre ton rugit.

Digaume ses batalles, contaume ses victories,
Besòs y Llobregat,
mostraume en vostres penyes escrites ses memories,
vosaltres venerables padrons de nostres glories,
Ripoll y Montserrat.

Cent astres gloriosos, ab ells, iluminaren
lo patri firmament:
Madrid y Çaragoça les armes empunyaren
y 'l núvol de tempesta que 'ls pobles aixecaren
llampeguejá en Baylén

Y lliure de cadenes la sempre invicta Espanya,
de llor cenyit son front,
ab refulgenta espasa tenyida ab sanch estranya
del Pirineu altívol escrit en la montanya
Vencí á Napoleon.

EN LA MORT

D' EN FRANCISCO CASAS Y AMIGÓ

Plorau poetes de la patria mía,
s' ha post un altre estel;
l' àngel hermós de nostra poesía
se 'n es tornat al cel.

Era gentil, de cor y cara tendre,
d' amorosench parlar,
era una llántia mística al encendre,
un lliri al esclatar.

Del infantó tenía l' ignocencia,
lo seny del home vell,
son cor com gessamí llançava essencia,
cantava com aucell.

Mes ay, mes ay, ¿per què tan d' hora 'l plegas
ton himne matinal?
¿per què les ales tan de jorn desplegas,
alosa celestial?

Arribant á la terra t' hi anyorares
com ángel desterrat,
y al cel de prechs y cántichs te formares
un niu hont has volat.

Ditxós de tu, sens empolsarhi l' ala
passares per lo món,
sortintne com la nota que s' exhala
de la arpa de Sion.

Ditxós de tu que acabas ta primera
cançó dalt del empir,
ditxós de tu, com l' etzevara-vera
florires per morir.

Lo cementiri ta virtut no enterra,
puix, sento ses olors;
ditxós de tu, sols deixas en la terra
lo que deixan les flors

LO GEGANT Y LA CATIVA

Una vegada era un rey
alt y ferm com una torra,
la tenda era son palau,
lo Tiçó la seva esposa,
lo llampegueig del combat
era 'l concert de sa boda
Catalans, los qui m' ohiu,
la seva pàtria es la vostra,
puix del arbre sou rebrots,
feuvos dignes de sa soca

A voreta de la mar,
de la mar de Tarragona,
com una estrella en son cel
neda una verge amorosa.
La han vista 'ls moros nedar
cap á Túnis se la 'n portan,
dins una barca de flors
que sembla una illa que voga,
una perla en camp d' atzur,

en un cel blau blanca boyra.
Blau es lo cel y serè
com á cancell de la Gloria;
no están serens los seus ulls,
los ulls de la ninía hermosa,
que cercan á Jesucrist
y veuen sols á Mahoma,
puix, filla de cristians,
lo rey moro la vol mora.
—¡Ay! terra de cristians,
exclama ab veu neguitosa,
qué llunyana 't veig avuy
tant que ahí 't veya á la vora!
Ja no oviro tes ciutats,
ja tes ciutats ni ta costa,
ja no oviro tos turons
pilars hont lo cel reposa!—
No 'ls veu la cativa, nó,
que 'l plorar sos ulls enllora,
mes ja la veu á ella 'l rey,
lo rey de ma pátria dolça.
Aquell rey es un gegant,
lo fer camí poch li costa,
ab quatre passes se 'n vé
de Puigmal á Tarragona;
com pescador dintre 'l riu
ell se 'n entra en la mar fonda;

la mar li arriba al genoll,
lo seu front los nuvols toca.
Ab quatre ó cinch passes més
ja pren la nau per la popa,
com pren sa estela un infant
quant pe 'ls ayres s' enarvora.
Per la barba agafa al rey,
de cap á la mar lo tomba
y á la cativa li diu:
—Tu serás reyna y senyora,
tu 'm donarás ton amor,
jo 't donaré ma corona —

No es aixó rondalla, nó,
que ho porta una antiga crónica
escrita per mans d' un rey
á quí Poblet fa de tomba,
sa espasa era de gegant,
si era d' áliga sa ploma.
Si voleu saber quí es,
es lo sol de nostra história,
es quí deslliurá á Valencia,
es quí deslliurá á Oriola;
es l' eix d' hont aqueixos regnes
rajan com raigs d' una roda
Don Jaume n' es lo gegant
y la cativa Mallorca

CANÇO DEL RAYER (3)

Só fill del Noguera,
dins un ray nasquí;
ma esposa es rayera,
rayer vull morir

Lo bon temps del fadrinatge
lo passí fent de cuher,
mes com tinch seny y coratge
prompte 'm feren davanter.
D' eix cavall de la riera
prench la brida barruera,
y als torrents y á la ribera
vaig dihent: pas al rayer!

Desde 'l marge 'l ray cordejo
si li costa de passar,
pe 'ls congostos barranquejo
com serpent pe 'l pedregar.

Quan per una ensopegada
s' esdevé una embarraçada,
dono al ray una girada
que 'l fustam torna á avıar.

De cinch trams los rays avío
de la Pobla á Balaguer,
los empench y los arrío
com sa rua 'l tragıner
Tot sovint lo ray s' apunta;
¡quín treball si 's desconjunta,
trabocant á aquell que 'l munta
com cavall al cavaller!

Un matí la gent d' Esterrı
m' alça 'l coure tot cridant,
que me 'n duya cap á Gerrı
lo feixuch Mall de Rotland.
Jo, veyent que al meu derrera
la vall tota s' esparvera,
part d' amunt de la rıbera
lo llancí del ray estant

De les bıgues que he enrayades
se 'n farían galions,

galions per les armades
de deu regnes y nacions;
pms y faigs duch cada dia,
d' abetars no 'n deixaría,
fins y tot enrayaría
les montanyes á crostons

Tot baixant rays á la plana,
cinquanta anys hi he baixat,
que es un ray la vida humana,
ne té dèu cada tramat,
y devalla fugitiva
rodolant de riba en riba
fins que al mar sens vora arriba
de la fonda eternitat.

LOS DOS CAMPANARS (4)

Donchs ¿què us heu fet, superbes abadíes,
Marcèvol, Serrabona y Sant Miquel,
y tu, decrèpit Sant Martí, que umplías
aqueixes valls de salms y melodíes,
la terra d' ángels y de sants lo cel?

Donchs ¿què n' heu fet ¡oh valls! del asceteri,
escola del amor de Jesucrist?
¿Hont es ¡oh soledat! lo teu salteri?
¿Hont tos rengles de monjos, presbiteri,
que, com un cos sens ánima, estás trist?

¿D' Ursèolo ahont es lo dormitori?
¿La celda abacial del gran Garí?
¿Hont es de Romualdo l' oratori,
los palis y retaules, l' or y evori
que entretallá ha mil anys cisell diví?

Los cántichs y les llums s' esmortuhiren;
la rosa s' esfullá com lo roser;
los himnes sants en l' arpa s' adormiren
com verderoles que en llur niu moriren
quan lo bosch las ohía més á pler.

Dels románichs altars no 'n queda rastre;
del claustre bisantí no 'n queda res;
caygueren les imatges d' alabastre
y s' apagá sa llantia, com un astre
que en Canigó no s' encendrá may més.

Com dos gegants d' una legió sagrada
sols encara hi há drets dos campanars:
son los monjos derrers de l' encontrada,
que ans de partir, per última vegada,
contemplan l' enderroch de sos altars.

Son dues formidables centinelles
que en lo Conflent posá l' eternitat.
semblan garrichs los roures al peu d' elles;
les masíes del pla semblan ovelles
al peu de llur pastor agegantat

Una nit fosca al seu germá parlava
lo de Cuxá: —Donchs ¿que has perdut la veu?
Alguna hora á ton cant me desvetllava
y ma veu á la teva entrelligava
cada matí per benehir á Deu

—Campanes ja no tinch,—li responía
lo ferreny campanar de Sant Martí —
¡Oh! ¡ quí pogués tornármeles un día!
Per tocá' á morts pe'ls monjos les voldría;
per tocá' á morts pe 'ls monjos y per mí.

¡Qué tristos, ay, qué tristos me deixaren!
Tota una tarde los vegí plorar,
set vegades per véurem se giraren;
jo aguayto fa cent anys per hont baixaren:
tu que vius més avall ¿no 'ls veus tornar?

—Nó. Pe 'l camí de Codalet y Prada
sols minayres oviro y llauradors:
diu que torna á son arbre la niuhada,
mes ¡ay! la que deixá nostra brancada
no hi cantará may més dolços amors

¡May més! ¡may més! Ells jauen sota terra;
nosaltres damunt seu anam cayent:
lo segle que 'ns deu tant ara 'ns aterra,
en son oblit nostra grandor enterra,
y ossos y glories y records se 'ns ven.

—¡Ay! ell ventá les cendres venerables
del comte de Riá, mon fundador;
convertí mes capelles en estables,
y desniats los ángels pe 'ls diables
en eixos cims ploraren de tristor.

Y jo plorava ab ells y encara ploro,
mes ¡ay! sens esperança de conhort,
puix tot se 'n va y no torna lo que anyoro,
y depressa, depressa, jo m' esfloro,
rusch hont l' abell murmuriós s' es mort.

—Caurèm plegats,—lo de Cuxá contesta —
Jo altre cloquer tenía al meu costat:
rival dels puigs, alçava l' ampla testa,
y ab sa sonora veu, dolça ó feresta,
estrefeya 'l clarí ó la tempestat.

Com jo, tenía noucents anys de vida,
mes, nou Matusalem, també morí;
com Goliat al rebre la ferida,
caygué tot llarch, y ara á son llit me crida
son insepult cadavre geganti.

Abans de gayre ma deforme ossada
blanquejará en la vall de Codalet;
lo front me pesa més, y á la vesprada,
quan visita la lluna l' encontrada,
tota s' extranya de trobarmhi dret

Vaig á ajáurem també: d' exes altures
tu baixarás á reposar ab mí,
y ¡ay! qui llaure les nostres sepultures
no sabrá dir á les edats futures
hont foren Sant Miquel y Sant Martí —

Aixís un vespre 'ls dos cloquers parlavan,
mes, l' endemá matí, al sortir lo sol,
recomençant los cántichs que ells acaban,
los tudons ab l' eurera conversavan,
ab l' estrella del día 'l rossinyol

Somrigué la montanya engallardida
com si estrenás son verdejant mantell,
mostrás com nuvia de joyells guarnida,
y de ses mil congestes la florida
blanca esbandí com taronger novell.

Lo que un segle bastí l' altre ho aterra,
mes resta sempre 'l monument de Deu;
y la tempesta, 'l torb, l' odi y la guerra
al Canigó no 'l tirarán á terra,
no esbrancarán per ara 'l Pirineu

LA CORONA

Á LA SOCIETAT AGRÍCOLA, CIENTÍFICA Y LITERARIA
DE PERPINYÁ

No degueren fugir totes les fades,
¡oh, Canigó! de ta nevada cima.
Al deixarte en plorosa voladura,
alguna s' hi quedava enderrerida,
puix sols ses mans podrían haver feta
la corona de flors que me 'n arriba.
Digam, corona d' or ¿quí t' ha ideada?
¿Quí en son verger aquestes flors cullía?
¿Era una goja de Cadí ó Mirmanda,
ó era un àngel hermós qui t' ha teixida
ab un floch d' or de sos sedosos rinxos
trenant un raig de sol y un de celistia?
Les dues verdes branques que la forman
son del llorer que en vostres horts se cría,
cantors del Rosselló, ancells d' eixes platges,
parents del rossinyol y la cardina

Les flors, prou les conech, son les mateixes
que trobí en eixes valls quan emprenía
l' assalt de les *Montanyes Regalades*,
castell del meu amor y mes delicies.
Ribera amunt d' eixos torrents que 'n baixan
á somriurem isqué eixa margarida,
mirant lo cim com jo y ab sa diadema
recordantme la gebre que l' abriga.
Lo blauhet, companyó de la rosella,
me mostrava l' atzur y 'm deya:—Míra,
míra lo lliri blan d' hont so la perla,
cayguda avuy al apuntar lo día —
La violeta humil me deya.—Púja:
jo 't faré aqueixa afrau menys anyorívola.
L' eura, enfilantse als roures centenaris,
—Amunt,—tornava á dirme,— amunt enfilat —
La morella-roquera 'm deya:—Múnta,—
la jonquilla de neu me deya —Vína,—
y desde uns penyalars hont nía l' áliga
la corona de rey me deya.—Encinglat;—
y 'm mostrava allí dalt, entre les boyres,
del caltjós esdevenir cortina,
de flors y de llorer una corona
d' atzur del cel, lligada ab una cinta;
mostravam la corona que ara rebo,
d' amor, de somnis y recorts teixida
Mes ¡oh Conflent! ¡oh Vallespír! ¡oh serres

que teniu la meva ánima cativa!
¡oh cel, per hont encara mon cor vola!
¡oh amichs del cor! ¡oh fades d' eixes ribes!
¿Per què, d' esta garlanda entre les roses,
per què hi posau la flor del no m' oblides?

A VICH

EN L' ANIVERSARI DE LA MORT DE BALMES

Voltada de turons, oberta y franca
me semblas, gran ciutat,
un niu de flors penjat en una branca
del Pirineu nevat

Dintre tos murs ses àligues covaren,
¡y quína n' hi ha nascut!
quan per ton cel ses ales s' aixamplaren
semblava un gran escut

Un gran escut pe 'ls tronos y pe 'l temple,
pe 'l món un llibre obert,
pe 'ls segles á venir un gran exemple,
llevor que may se pert.

Del roure de mil anys prengué la saba,
son vol del aquiló,
quan al fort de la lluyta se llançava
rugí com un lleó.

Seguí la terra ab sa volada llesta
com un pagès son camp,
y entre 'ls núvols que apila la tempesta
vegé 'ls camins del llamp

Vegé 'ls errors, fills de la nit, alçarse
de ratspenats com vol,
y unirse ales ab ales y aixamplarse
fins á tapar lo sol

Sa ploma d' aquells núvols formidables
desemboyrava 'l cel,
á cabuçons com ne tragué 'ls diables
l' espasa de Miquel

Les idees sortían de sa pensa
com brolladors de llum,
y 'a desplegá una resplandor immensa
hont era abans tot fum

Aprés escorcollava 'l negre abisme;
seguía 'l resplandor
que deixa en les edats lo Cristianisme
com una estela d' or.

Mirava 'ls serafins de cara á cara,
lo sol de fit á fit;
los diamants contava de la tiara
de l' estelada nit

Sentí en los cels angèlica armonía
y allí aixecava 'l vol;
mes, ¡ay! mes ¡ay! ¡oh dolça pàtria mía,
tu veyas pondre 'l sol!

Mar Atlantich 1875

LOS VIGATANS

(4 Agost 1705)

Los butifiers diu que arriban,
mes aixís Deu nos ajud·
com de sencer á Montanya
no n' hi entrará pas un

Que 'ls vigatans van á rèbrels
y si ells no 'n fan un esbull
á no ser una ventada
no l' en fará pas ningu

Tots son micalets d' ofici,
quiscun val per set ó vuyt,
fora un de gran que 'ls comanda
que val per tots y quiscun.

Es en Puig de Perafita,
ja 'l teniu per conegut,
si per cas no 'l coneixíau
ja 'l coneixerèu avuy.

N' ha feta alçar la campana
tantost la nova ha sabut,
encara 'l coure no s' alça
que ell es rotllat de trabuchs.

Tota la gent surt de casa,
la ciutat sembla que bull;
així 's mouen les abelles
si 's tira una pedra al rusch.

Quí segador es d' ofici
se posa la falç al puny;
si ací 'l blat verdeja encara
per avall n' hi há de madur.

Lo ferrer deixa l' anclusa,
lo sastre deixa 'l vellut
y 'l mánech de les arpelles
de mans del pagès s' esmuny.

Quí no troba arma de ferro
arma de fusta se 'n dú,
y qui axò no té per dúrsen
ab les mans plegades surt

Que com d' eynes ray, si 'n volen
donarálsen lo d' Anjou
de bon grat ó bé per forsa,
no cal pas dúrsen de llurs

Los qui d' axò no 's refian
se refian de sos punys,
valen més los punys d' un hèroe
que no pas un sabre mus.

Aplegats que 'n té á la plaça
uns quants dels mes rabaçuts,
cap á fora se 'ls ne mena
sens esperar lo rebuig

No 'ls atia, nó, á la brega
per més que la sanch li bull;
no 'n deixa, nó, cap enrera
per més que 'l seu poltro brunz.

Té por de que si 'ls atía
será 'l derrer en los truchs,
y al arribar, per son sabre
de viu no 'n restará un.

Tots glateixen de quimera,
tots volen morir avuy;
peró de carn enemiga
cap vol morir en dejú.

Lo que 'ls sab greu es que s' hajan
d' anar á batre tan lluny,
peró per més lluny que sía
daleixen per bátres pú

Desde Vich al Coll de Malla
apar que 'l vent se 'ls ne dú,
del de Malla al del Congost
ni 'ls poden seguir los ulls.

Abans de deixar la serra,
de Granollers part d' amunt,
lo capitá los atura
veyent que corren á ulls cluchs.

Se posan entre verdiçes
hont poden fer de les llurs
y allá mentres que s' esperan,
desesperantse d' enuig,

lo ganivet un esmola
en lo canó d' un trabuch
que l' altre á grapades umple
de bales y de reblum.

Qui té fusell, lo carrega;
qui ja l' en té 'l posa á punt
al camí-ral encarantlo
per aspilleres de bruchs.

Mentrestant de pressa pujan
sos enemichs cap amunt,
ab los sabres á les veynes,
ab los pedrenyals en buyt

Que per quatre montanyesos
que pensan batre ab un buf,
dur pedrenyals ó no durne
si fa no fa tot es hú

Dos ó tres ne carregaren
solament per ferlos llum
quan ab plom lo sou los paguen
de capitosses del bruyt.

Ja que per ells á 'n Velasco
no 'l creu gayre bé ningú,
y se li té tant respecte
com si fos virey de fust

Tot enfilant la collada
n' escateixen molt de punt,
als malcontents de montanya
com farán estar segurs,

si anant á mata-degolla
ó fentne un penjoy al mur
ó passant per les baquetes
als que fan més lo toçut

Escatint dels montanyesos
allá 'ls veuhen, tu per tu,
encara no se 'n adonan
que se 'ls troban al damunt.

Primer Deu vos guard que reben
es enviat ab trabuchs;
los que tant enrahonavan
ja mastegan ferro crú.

Los rochs cauen á ruixades
lo més petit com lo puny,
quí 'ls veu voleyar ja tomba,
quí gemega ja ha rebut.

Tots quedan frets com de pedra
talment cor gelats del sust,
mes en Moixó que 'ls comanda
los fa un crit ab gran ragull:

—¿Y us encantau? més valdría
que 'l torrent se us n' hagués duyt!
¡Avant! sinó com los altres
sabrèu quina espasa duch!—

Mentres diu eixes paraules
los seus carregan l' obús,
mes la metralla que hi fican
al seu front mateix l' escup

Que ans d' apuntarhi la metxa
de cara ab ells ha sagut,
girat pe 'ls de Vich que hi saltan
per xafarlos com un trull.

¡Lo llamp que del cel devalla
may caygué tan de descuyt,
lo llamp que corceca 'ls arbres
no 'ls fereix tan quimerut!

¡Ab quina febra s' hi tiran!
¡La destralaça còm grunyl
avesada á estendre roures
¡còm bocineja 'ls sauchs!

Si algú gosa traure l' eyna
veu voleyar eyna y puny,
qui no esquitlla á corre-cuyta
ni té temps de dir Jesús

En Martí, de por de rebre,
se gira y encara fuig,
camí-ral avall com l' aygua
si pujava com lo fum.

A rues altres ne fugen
com de la creu Belcebub,
però molts que fugirían
en terra jauen difunts.

En Moixó que vol fer tornes
cau á les grapes d' en Puig,
sinó arronsa les espatlles
á colps de sabres lo cus.

Mes puix s' es portat com hèroe,
no 'l vol lligar llarch ni curt,
sols li diu eixes paraules
al donarli 'l sal-conduyt·

—Tórnaten ja á Barcelona,
jamay n' haguesses vingut,
mes digas á qui t' envía
lo que ara 't diré nu y crú:

Eix Coll pe 'ls Felips de França
es com lo Coll de Portús,
qui hi posa lo peu l' hi deixa,
qui s' hi fica no se 'n surt.—

Y trist en Moixó se 'n torna
per hont vingué ara tot just,
caminant ab dobles trabes
de la vergonya y del sust.

Desde Vich à Barcelona
veu los pobles en rebull;
les paraules que s' hi senten
son de—Visca l' Arxiduch.

Visca en Carles terç lo d' Austria,
muyra en Felip lo d' Anjou.—
Lo crit que s' alça en Ausona
per tot Espanya retruny.

Rodeperas, 1867

CATALUNYA Á L' ANY VUYT

Dalt al bell cim del Pirineu un dia
son vol parava l' aliga francesa,
y girant al entorn l' ullada encesa
vegé 'l lleó d' Espanya que dormía:

—Ara es hora,—cridá,—l' Espanya es mía;
y afalconantla ab pèrfida escomesa,
de sa corona y d' ella y tot feu presa
que de ferro ab ses urpes estrenyía.

Lo ferreny catalá que estava alerta
sa mare pátria al contemplar cativa
exclamá, al coll posautse lo trabuch:

—Mentre 'l lleó d' Espanya se desperta
jo alçante 'l somatent, áliga altiva,
vaig á esperarte en los turons del Bruch.—

LA BATALLA DE LEPANT

(7 Octubre 1571)

Cantemus Domino

A arrancar la Creu d' Europa
venen quatrecentes naus;
si avuy no escorna la Lluna
¿qué 'n vol fer Deu de sos llamps?
Mellors llamps li sou vosaltres,
¡naus d' Espanya, sempre avant!
al toparse Europa y Assia,
una ó altra al fons del mar.
Quant s' oviran á deu lleugues,
ja 's voldrían á deu palms
y ab canons de vint y quatre
s' han tramès ronch Deu vos guard.
¡Au! David de nostra terra,
trenca 'l front á Goliat,

rómpli, rómpli front y braços,
ó son moros terra y mars.
La Lluna minva que minva
veyent la Creu á Llevant,
la Creu que du en Joan d' Austria,
tot corrent de nau en nau.
—¡Válgans Deu,—crida,—á les armes,
que 'ls abismes tenen fam!
Soterrèm la Mitja lluna
dins les aygues de Lepant.—
—¡Soterrèmla,—tots responen,—
mes per fossa un mar de sanch.—
Quan desbote 'l trò de guerra
n' ha de corre un devassall,
que 'ls trabuchs ja aguaytan moros,
los canons moros y naus
y sí 'l llop marí sedeja,
negres corbs demanan carn.

Com lleons al escomètres
prou la invoca l' Austriach
la Reyna de les batalles
¡espanyols, agenolláus!
Mentre á terra s' agenollan
son absolts de sos pecats,
junt ab lo nom de María

gran descárrega ha tronat.
Tremoláu, banderes mores,
que ab los trons venen los llamps,
cada punt cent canonades,
cada bala un esvoranch;
lo que esqueixe la metralla
colps de sabre ho cusirán;
colps á dreta, colps á esquerra;
llenyaters, destralejáu.
Encesa al mitg la batalla
Mahomet les va enrotllant,
Barbarigo se 'n adona,
ja ab son estol s' hi rebat·
—Seguèmlos,—diu,—l' avantatge
sinó som encorralats.—
A quiscuna falconada,
dels canons á cada bram,
dos ó tres arbres á terra,
set ó vuyt moros á mar.
Los d' Ucalí á l' altra banda
nos les ventan á tot tall;
primera nau que ensopegan
foch y flama hi van entrant;
sinó arriba 'l de Cardona
Malta y tot cabuça al mar.
¡Coratge, Doria, coratge,
que ab tu lluytan catalans!

y si anava de recules,
ja envestía com un llamp.
Válgans Sant Jordi y la Verge,
la Verge de Montserrat
Quant Alí ho veu, de quimera
li cruxen dents y caixals:
—¡Au! aquí turchs, aquí egipcis,
goços meus, á foch y á sanch,
si la Creu es una espasa,
la Mitja-lluna un alfanch!—
Y aborda á mata-degolla
la Capitana real.
Mes—¡A ells!—lleons de Espanya
qui us atía es Don Joan;
y les dues s' abrahonan,
com dos mònstres infernals,
escupintse fum y flames
per cent boques de volcá.
Proa ab proa se garfexen,
bales venen, bales van,
se topan fletxes y llances,
cimitarres y destrals,
cauhen colps com calamarsa,
ferro y plom á raig á raig:
quants arriscan l' abordatge
tants ne rodan daltabaix,
mes ¡avant! si ells son de ferro,

també hi poden colps de mall,
que ab Requesens rebatentshi,
llamp de Deu, los catalans,
arreu trinxan com canyiços
les cimitarres y alfanchs.
Si aixams de turchs arrestellan,
ne surten altres aixams,
mes ells ferms, sega que sega
de la mort brandan la falç.
¡Valgans Sant Jordi y la Verge
la Verge de Montserrat!
A cabuçons ab los moros
s' enfonzan molts cristians,
á remolins aygua en dintre
barretines y turbants.
Quant Alí cau mort en terra
mil cadavres li fan jaç,
sa bandera per mortalla
tirálo de cap á mar,
que al bell cim del arbre mestre
ja la Creu va llampegant.

De batalla com aquesta
may lo món n' ha vista cap,
que al gran Turch de Morería
sols queden ulls per plorar.

Trenta mil cadavres deixa,
¡quína festa 'ls peixos fan!
de feresa 'l sol s' acluca
quan los veu en mar de sanch;
si un Josué 'l parás una hora
¡malviatge si 'n fuig cap!
Quatrecentes naus vingueren,
quaranta ab feynes se 'n van,
y encara al cap de la costa
se 'n hi estellan la meytat,
trenta cinch se 'n enfonzaren,
trenta cinch ne van cremant,
si encenalls d' infern hi calen
cremen fulls del Alcorá,
per fer llum á les doscentes
hont ja hi cantan cristians
Respon alegre 'l Sant Pare
quan los sent de Roma estant·
—Enterradors del Profeta,
mariners, cantáu, cantáu,
junt ab l' arbre de sa raça
foch del cel l' ha corsecat.—

Catalunya, Catalunya,
prou te 'n pots ben alabar,
que al Rey moro de l' armada

un teu fill li llevá 'l cap;
per çó sa llántia de plata
n' es promesa á Montserrat,
la gran llántia del Rey moro
que may l' han vista cremar;
y per çó tens, Barcelona,
lo Sant Cristo de Lepant.
Mahoma, diu, que dormía,
sòn de mort haurá agafat,
puix de nau de sos pirates
ja may més n' hem vista cap.
La cadena que 'ns posavan
ells l' haurán d' arrocegar,
que si 's pon la Mitja-lluna
lo sol de la Creu ja es alt

Vlayolas d' Or, 1873

LO TER Y LO FRESER

Lo Ter y lo Freser una aspra serra
tingueren per breçol,
bessons que vegé náixer de la terra
la llum del mateix sol

—Si vinguesses ab mi, còm jugaríam,—
digué lo riu Freser á son germá,—
ab les perles y flors que trobaríam
tot rossolant del Pirineu al plá.

—Si anam plegats, no 'n trobarèm pas gayres,—
respon l' altre dels rius,—
anèm cadahú per ell, com noys rodayres
que van á cercar nius.—

Y afegeix, refiat de sa llestesa,
lo Freser:—Qui á Ripoll arribe abans
pendrá al altre lo nom y la riquesa;
axó també s' estila entre 'ls humans.—

Quiscun per son vessant los dos parteixen,
saltant com dos cabrits
que al sortir de la pleta s' esbargeixen
pe'ls ginestars florits.

Llarguíssima pe'l Ter es la baixada
peró per devallar un riu es llest;
troba en cada baixant una marrada,
mes si plau lo camí, s' acaba prest.

Per la Balma passant de les Donzelles,
no escolta 'l cántich dolç
ab que responen les alojes belles
als torts y rossinyols.

Les fades eran d' eixa vall mestresses,
tant sols d' elles y d' ells s' ohía 'l cant,
encara no hi cantavan Abadesses
en lo vell monestir de Sant Joan.

No hi havía á Segúries temple encara,
ni á Camprodon castells;
rès hi vivía de lo que hi viu ara
sinó les flors y aucells.

Mes lo Ter devallava, devallava,
no estava pas per toyes ni cançons,
tot cant en son murmuri s'ofegava,
tota flor se marcía á sos petons.

A l' altra banda de la serra brolla,
com peresós corcer
que entre les herbes sa carrera amolla,
l' ajogaçat Freser.

Dels cims de Finestrelles congestosos
s'atura á recullir lo fret suhor,
les cristallines fonts y rius lletosos,
argent que 'l sol d' estiu barreja ab or

En una sola garba los enfeixa
trenant son curs ab ells,
per més enllá á cascades la madeixa
desfer de sos cabells

Anguileja, s' estimba, corre y salta
jugant ab lo palet rodoladíç;
rellisca com lo plor per una galta
márgens avall, com per un cingle llis

Se cansa y en l' ombrívola verneda
s' atura á reposar;
ó llarga estona enamorat se queda
les flors á festejar

Ab les pastores de la Vall de Ribas
s' atura, á ferlos de polit mirall,
de breçol á les fades que catives
té en ses presons de marbre y de cristall

Y sempre baixa ab gran murmuri y fressa,
mes troba ja á Ripoll
lo Ter que hi devallá gastant més pressa,
més pressa y menys soroll.

Prenent son nom, feuli present de sa ona,
que rodolá ab les seves cap á Vich,
de Vich cap á les selves de Girona
y al plá de Rosas tant placent com rich

Quan hagué vist d' Ausona les boscúries,
les flors de Sant Daniel,
la mar que en perles torna avuy, á Ampúrias,
les llágrimes del cel;

digué —Si jo hagues vist eixes vorades
quan ahí devallava d' Ull de Ter,
s' hi haurían adormides mes onades,
y eix riu s' hauría anomenat Freser.—

LA ARPA

Damunt de mon poblet hi há una capella
d' una roureda secular voltada,
es son altar lo trono d' una Verge
d' aquella rodalía sobirana.
Era ma pobre mare, que al cel sía,
sa més fidel y més humil vassalla,
y sent jo petitó, cada diumenge
á durli alguna toya me portava,
á son Fill oferintme que 'm sonreya,
com jo, assegut en la materna falda
Un cap-al-tart tindría alguna pena
puix ella feu la oració més llarga
y esgraná lo rosari més calmosa
barrejant ab sos grans alguna llágrima,
y lo torná á resar; li racaría
sola deixar l' amor de la seva ánima

Al empènyer la porta de l' esglesia,
un fill de Nàpols aixerit passava,
duhent al coll una arpa tota plena
d' armoniosa música d' Italia.
Ella escorrent sa bossa escanyolida,
un rajolí de notes li demana
per la Verge santíssima que 's queda
sola y de nit en la boscúria isarda.
A un cayre del portal lo jove 's posa
y passa 'ls dits per los bordons de l' arpa:
quiscun llança una nota, melodía
que ab melodíes cèliques s' enllaça,
murmurioses urnes que se abocan
barrejant sa corrent immaculada
de gemechs de neguit, himnes de festa,
defalliments d' amor y crits d' *hosanna*.
Lo temple escolta y, ab la boca oberta,
apar que á la boscúria li demana
si son los passarells que á voladurnes
hi solen refilar al trench de l' alba,
ab aleteigs y música divina
desvetllant la natura endormiscada.
La mare seya al marxapeu del temple
y jo mitg recolzat sobre sa falda
y á tres dits de mos ulls l' instrument músich
umplía la rodona portalada.
Jo mentres l' ona cèlica bevía

primerenca regor de la meva ànima,
á travers de les cordes, fonts perennes
per hont lo paradís se m' hi vessava,
á aquell bocí de món que coneixía,
á la terra y al cel doní una ullada
¡Què hermosos los trobí! ¡per la finestra
de reixa d' or si jo 'ls vegés encara!
Vegí 'l Montseny engarlandat de boscos,
vegí 'l Puigmal de cabellera blanca,
damunt la serra del Pirene altívol
com un gegant al cim d' una muralla,
y entre ells, estesa en son conreu, Ausona
aprop del Gurri de lluhentes aygues,
com gentil segadora montanyesa
que dorm al peu de son falç de plata
Més humil y més pròxima, l' esglesia
vegí de mon poblet, ramat de cases
que com pollets esbaradiços vinhen
al aixopluch de les maternes ales
Entre elles una n' oviri més xica
que les seves vehines y més blanca.
Io fum sortía de la llar fumosa
plena per mí de resplandors de l' alba
Mos companyons y companyones tendres
feyan á dalt del porxe la sardana
y baixavan al hort, á rua feta,
papallons joguinosos d' hora baixa;

elles envers les roses que florían,
ells vers hont lo cirer vermellejava,
no tant com les enceses barretines
que a' hi veyan pujar com una parra.
Feyan jochs d' ignocencia y de platxeri
y corrían y reyan y cantavan,
y sa dolça cridòria me venía
ab lo melós arpegi barrejada.
Vegí 'l camp de mon pare, ros de xeixa
crescuda ab son suhor. Vegí l' aubaga,
los boscos y soleys, nius de mos somnis
d' hont lo més primerench prengué volada.
Y vegí vostres peus y vostres cingles
y vostres fronts, ¡oh serres de la pàtria!
y al póndres damunt seu l' astre del día,
corona d' or irradiant de flama,
engolírsel vegí l' alt Pedraforca
fet un Vesuví atapahit de lava,
y entre 'l floreig d' estrelles que naixían
del vespre hermós entre les fosques ales,
com aurora divina que 'm sonreya
vegí en lo cel la Musa Catalana.

L' EMIGRANT

Dolça Catalunya,
pátria del meu cor,
quan de tu s' allunya
de anyorança 's mor

I

Hermosa vall, breçol de ma infantesa,
blanch Pirineu,
márgens y ríus, hermita al cel sospesa,
per sempre adeu!
Arpes del bosch, pinçans y caderneres,
cantáu, cantáu,
jo dich plorant á boscos y riberes,
¡á Deu siau!

II

¿Hont trobaré tos sanitosos climes,
ton cel daurat?
¡mes ay, mes ay! ¿hont trobaré tes cimes,
bell Montserrat?
En lloch veuré, ciutat de Barcelona,
ta hermosa Seu,
ni eixos turons, joyells de la corona
que 't posá Deu

III

Adeu, germans; adeu siau, mon pare,
¡no us veuré mes!
¡oh! ¡si al fossar hont jau ma dolça mare
jo 'l llit tingués!
¡Oh mariners, lo vent que me 'n desterra
que 'm fa sufrir!
estich malalt, mes ¡ay! ¡tornáume á terra
que hi vull morir!

SOMIANT L' ATLANTIDA

Llahir se veya una perla
al bell pregon de la mar,
molts pescadors per haverla
de cap s' hi deixan anar.

Un de jove, de la onada
trau la flor dels somnis seus,
mes al darla á sa estimada
cau sense vida á sos peus.

Per tu, ¡oh pátria! dintre l' ona
vaig altra perla á cullir:
del viure, ¿qué se me 'n dona
si te la puch oferir?

LLUNY DE MA TERRA

Niuhet de rossinyols en primavera
fora 'l cor meu,
un día en lo frescal d' una ribera
del Pirineu.

Tots los matins hi reyan y cantavan
cántichs d' amor,
tots los matins al seu entorn volavan
ab ales d' or.

Malalt y trist deixí ma dolça terra
del Montserrat,
y 'ls somnis bells del pobre que 's desterra
s' han desterrat.

Jo hi tornaré vers hont ells me fugiren,
jo hi tornaré,

si 'm cal morir, ahont los meus moriren
jo moriré

Los que rodau, amichs, per la boscúria
del meu pahís,
si la veyeu ma tendre voladúria
del paradís,

dieulos ¡ay! als hostes d' ala rossa,
si 'l maig entrant
á son vell niu, d' hont es amor la broça,
si hi tornarán.

* * *

Quan á Cuba jo arribí
me 'n aní á la hermosa platja,
á la platja d' orient
que mira al indret d' Espanya
Devant mos plorosos ulls
papalloneja una barca
hont cantan los mariners
una habanera galana.
Cantáu, mariners, cantáu,
¡no sou com jo lluny de la Patria!

A plorar mon desconort
m' assegui sota una palma,
los aucellets del voltant
estavan canta, que canta,
la gavina dins la mar,
lo sinsont dintre la branca
Mes ¡ay! l' alegra cançó
fa més trista ma anyorança
Cantáu, aucellets, cantáu,
¡no sou com jo lluny de la Pátria!

***

La meva ánima está trista,
Catalunya del meu cor,
¡tants díes que no t' he vista!
¡tants mesos há que t' anyor!

Lluny de tu ¿qué se me 'n dona
de les flors ni dels jardins?
ton amor es ma corona,
tos rebrolls mos geçamins

Per mi no té llum lo día,
no té la nit un estel;
mos estels, ¡oh pàtria mía!
se quedaren en ton cel.

Mos somnis en tes arbredes,
en tes liras mes cançons,
se quedaren hont tu 't quedas,
breçol de mes ilusions.

Fent lo cant de les cigales
lo meu cor volant, volant,
ha sentit caure les ales
que may més li tornarán

Si alguna ploma li 'n brota
seria, Pàtria, al sol teu,
si pe'l maig, quan tot rebrota,
pogués trobàrshi 'l cor meu.

He pujat á una alta serra,
de la serra he vist la mar;
¡mar que tocas á ma terra,
si m' hi volguésses tornar!

¡Quí pogués desfer los passos
y arribar, pátria, á ton port!
¡quí pogués dormí' en tos braços
mes que fora 'l sòn de mort!

LA PLANA DE VICH

AL ESBART DE SOS POETES

Niuhada de calandries, poetes de ma terra,
jo anyoro vostres cántichs d' amor, dintre la mar;
avuy que 'l maig aboca ses flors pe'l pla y la serra
¡ay! ¡quí us sentís á l' hora de l' alba refilar!

¡Quí pogués ab vosaltres volar per les rouredes
que beuen les suades del aspre Pirineu,
y vora 'ls banys de cisnes d' aqueixes pollancredes
descabdellar lo somni que es vida del cor meu!

Ja 's deuen prats y ribes cobrir de verts domassos,
cada turó ab la vesta de flors que més li escáu,
la santa primavera per rebre entre sos braços
que ab nuvials adreços hi baixa del cel blán.

Per eixos camps que fitan los lladoners y sáules,
¿lo fench ja trau espiga, les pomeredes flor?
¿Les corommes mostran á regadiues taules
fajols que 's tornan plata, forments que 's tornan or?

¿Y 'l cánem que 'l desembre veurá de la filosa
rajar al fus, fusada tornantse 'l fi moixell?
¿Y 'l pèsol de flor blanca parenta de la rosa,
y 'l lli de flor vermella germana del clavell?

¿Vermellejan per eixos restobles les roselles?
¿La clavellina enrama finestres y balcons?
¿La barretina encara floreix al costat d' elles,
com flor de Catalunya que esclata sobre 'ls fronts?

¿Lo rossinyol que canta, la tórtora que plora,
á ferhi ses albades ¿son gayre matiners?
¿Tornárenli orenetes al porxe que s' anyora?
¿Ja van engarlandantse de roses los rosers?

Ja deu brodar lo Gurri son riberal alegre,
perque á jugarhi á estones devallen los infants
y les verdisses cloure la boca del Gorch Negre
perque 'l bram del abisme no esglaye 'ls caminants.

Les serres que 's coronan de núvols y d' estrelles,
de neu sa vesta á esqueixos ja donarán al Ter,
restantnhi claps encara com escamot d' ovelles
que delma cada día la má del carnicer.

¡Còm dèu alçar Casserras sa bisantina torre
per veure Saladeuras y 'l vell Cloquer de Vich!
Lo Ter que envers Girona marradejant s' escorre
¿se 'n porta gayres pedres del seu mural antich?

¿Castells de Sabessona, d' Orís y de Centellas,
gegants d' altres centúries encara alçau lo front?
¿Podré tornar á vèureus, masíes y capelles
d' hont raja ab l' amor pátri la fè còm d' una font?

¿Sant Jordi guarda encara ses Lloses gegantines,
sepulcre de reys celtes ó de llurs deus aitar?
¿Ripoll, com altre fènix, renaix de ses ruines,
ó l' arbre de la pátria s' acaba de esbrancar?

¡Y l' arbre que us abriga còm dèu ja fer bona ombra
ornat de nou brancatge son tronch ja revellit!
¡Los raigs del sol còm dèuhen jugar ab sa resombra,
com vol de papallones per un verger florit!

¿Me 'n guarda de mos somnis algún d' aletes blanques?
¿Volaren tots com fulles que escampa la tardor?
Les caderneres troban un niu entre les branques,
¿mos cántichs per niarhi trobaren algun cor?

¡Almenys ohint los vostres d' amor y jovenesa
de l' aygua al dolç murmuri qui somiar pogués!
Mes ¡ay! fuig com la vida ma nau pe'l vent empesa,
¡qui sab a l' ombra dolça si 'ns hi veurèm may més!

¡Qué amargues son, qué amargues de aquesta mar les ones
per qui nasqué en la terra y en un breçol florit!
dolç ayre de la pàtria que á tots la vida donas,
¿per què á mi sols tes ales m' allunyan del seu pit?

Niuhada de calandries, poetes de ma terra,
jo anyoro vostres cántichs de amor dintre la mar;
avuy que 'l maig aboca ses flors pe'l pla y la serra
¡cantáu, cantáu vosaltres, deixáume á mi plorar!

Devant les Illes Terceres, 15 de Maig de 1875

FONTALBA

Del pit descomunal
del llummós Puigmal
   naix la Fontalba,
la filla del gegant
s' escorre tot jugant
   de sa ampla falda.

Sonant melodiós
son grifol d' argent fos
   tot ho emplataya;
estela del soley,
atravessant l' herbey
   com *via làctea*

La font que 's torna riu,
sovint al vent gelíu
   tornas de glaça,
del penyalar mantell,
esbulladíç moixell
   de neu filada.

Sovint en lo joncar
s' hi baixan á abeurar
les perdius blanques,
l' isart hi rosa 'l peu
bebent aygua de neu
que li dona ales.

Volentlos encalçar,
s' hi posa ella á saltar
de mata en mata,
quan troba un cingle llis,
son doll rossoladís
tornas cascada.

Madeixa de cristall
que 's nua rost avall
y s' entrellaça,
fent rodolá' ab sos jochs
ab pedres, herba y rochs,
perles de l' alba.

No raja, nó, tan bell
lo destrenat cabell
de gentil fada,
quan al descloure 'ls ulls
lo deixa caure á rulls
per ses espatlles.

De dia sembla d' or,
del vespre ab la foscor
sembla de plata,
y 's ponta al dematí
ab l' arch que Sant Martí
del cel li baixa.

Mes enfeixant sos dolls,
dels líquens als rebrolls
trista devalla;
cayent dels Pirineus,
á dalt entre les neus
quelcom li raca.

Fonteta de Sant Gil,
que veus la Flor gentil
d' eixa montanya,
¡si ab tu pogués besar
de Nuria en son altar
sa hermosa planta!

Mes puix la Verge 't dú,
vol barrejar ab tu
ses fresques aygues,
y unides com dos cors
murmurar ses llahors
fins á la plana.

Rosari de brillants,
¡oh font! entre ses mans,
¿quí aixís t' esgrana?
T' esgrana del cor seu,
per la Mare de Deu,
ma dolça pàtria.

LO PARE FALGÁS

TRADICIÓ AMPURDANESA

Si l' hermita del Mont no te campana
¿què 'n fa del campanar?
Cada día la Verge la demana,
¿quí li voldrá donar?

Se 'n va 'l pare Falgás cap á Girona,
á casa d' un courer,
que de la fosa 'n trau una de bona
per l' acimat cloquer.

—¿Donchs, per quín bou heu fosa eixa esquelleta?
—¿Esquella li díheu?—
lo courer li respon,—¿per quí l' he feta?
per vos, si la moveu.—

Agafantla pe'l jou, d' una braçada
se la carrega á coll,
una biga que veu arreconada
servintli de bascoll

En la Rossoladora se traboca;
hi puja tan rebent
que com cera blanissima la roca
ses genolleres pren.

Uns batedors, del pobre frare 's riuen:
—¿No anau prou carregat?
Eixa campana, si voleu,—li diuen,—
vos la umplirèm de blat.—

N' hi posan d' una á una set quarteres,
y, dántlosen mercès,
juga, pujant al Mont per les dreceres,
á qui correrá més.

Puja 'l blat al graner del santuari,
l' esquella al campanar:
—¡A ser gayre més alt,—diu,—l' arribarhi
m' hauría fet suhar!

NIT DE SANCH

(7 Juny 1640)

Dies iræ, dies illa

Catalunya, Catalunya,
lo teu día s' es fet nit,
y si ton present es negre
bé n' es més l' esdevenir.

Lo blat de tos plans y rostos
y 'ls arbres de tos camins,
un día per altre 's regan
ab sanch de tos amats fills

puix per tot arreu ne matan
los soldats del rey Felip,
com si 'l ser de ta niçaga
fos lo més negre dels crims.

De tants fills com alletares
un sol n' hi há de ben vist,
no més un qui aydarte puga
y es ton més dolent butxí.

¡Comte de Santa Coloma,
malvìatge qui 't parí!
¡que tants llamps caygan en terra
y que de tants, cap te fir!

Lo día que vares náixer
fou un día malehit,
mes li valdría á ta pàtria
que hagués nat un escorpí.

A la pobra de ta dida
devías rosegá' 'l pit
perque llet ¡malaguanyada!
te doná en lloch de verí:

perque al véuret á la terra
no te 'n tragué desseguit,
pe'l camí mateix dels àngels
enviante al paradís.

Que no bagués avuy de ferho
la terra que t' engrandí,
no creyent que per la paga,
¡la endogalesses aixís!

Tu, de sos braços de mare
n' has vist arrancar sos fills,
empenyentlos terra enfora
pe'l gust de vèurels morir,

mentres tropes forasteres
en sos braços feyan niu,
fent serralls d' aqueixes viles,
d' aqueixos camps cementirs.

Prou sentires tu ses queixes,
prou sos gemechs has sentit,
prou l' has vista enmanillada
com un lladre de camins,

mes, com un bort, no coneixes
de ta mare los sospirs
y podent bé deslligarla
vas estrenyent lo cordill

Tu has vist tornar sa corona
corona de jonchs marins,
son ceptre d' or una canya
ab que la vas percudint.

Veus que sa creu es feixuga
y altres creus li has afegit;
té set, y ab fel y vinagre
cremas sos llavis sovint

Si may t' ensenya les nafres,
giras la cara y te 'n rius,
si ab unglots de cuca fera
no les hi acabas d' obrir.

En Serra 'ns engrillonares
en Vergós y en Tamarit,
y, á haverthi vist ab coratge,
haurías mort á en Claris.

Mes, prou ja de malifetes,
avuy arribas al cim,
la que temps há butxinejas
vol acabar esta nit

Del cástich poch se li 'n dona,
ja 'l reb aixís com aixís;
almenys per donarli cástich
no serán tants los butxins.

Ja s' ou en lo carrer Ample
com un selvatge alarit
la trompa que als montanyesos
fa posar la falç als dits.

Ja la brandan verinosos
y al seu tan ferestech drinch,
los caps rodolan per terra
un ó dos á cada pich.

¡Ay! la sanch es tan ardenta
que embriaga com lo vi,
als que 'n bèuen una gota
no 'ls sadolla pas un riu

Al crit de mata-degolla
respostejan los vehins,
pe'ls recons de les botigues
dents y caixals fent cruixir.

¡Vía fora! ¡Vía fora!
cridan, los tallants garfint,
y cercant per esmolarlos
colls y braços enemichs.

¡Vía fora! ¡Vía fora!
veu més alta los ho diu,
puix, *nanch*, *nanch*, lo coure s' alça,
en l' alt campanar del Pí.

Les portes cauen per terra,
sagnan cadires y llits;
qui dorm, may més se deixonda,
qui no dorm, ja 'l fan dormir.

Prechs y llágrimes no hi valen,
no hi valen gemechs ni crits,
que allá van més quimerosos
ahont ouen més sospirs.

La rahó es la de l' espasa,
la lley es la del desitg:
si axís ho fan, los qui moren
los ho ensenyaren aixís.

Allá hi há 'ls d' en Sancta Cilia,
los d' en Roch Guinartací;
menys que sos ulls guspireja
la teya que llú en sos dits.

Los diputats en llíteres
de les pletes van al mitg
y al seu devant, dalt de perxes,
los caps de sos enemichs.

Massa forta es la revenja,
segadors barcelonins,
massa forta que es estada
puix de blat no 'n quedá un brí.

Sols queda 'l dolent del Comte,
mes cal que estiga amanit;
per beure sanch de la seva
avuy se deixará 'l ví.

Ja al bell devant de sa casa
fan un crit de ¡Via endinsl
rues d' hòmens y de feres
en infernal remolí.

Les portes que eran barrades
per terra van á bocins
y escala amunt se rebaten
á tall de mals esperits.

Per tots los recons lo cercan,
verinosos escorpins,
que rallarían lo ferro
si de ferro se cubrís.

No deixan pedra per moure
ni moble per mitg partir;
la destral feixuga arriba
allá hont no arriba l' enginy.

Mes si entranthi renegavan,
bé renegan més sortint,
havent desbotat la gabia
y essent lo pardal fugit.

Y encenent ab la greu nova
les pletes del passadiç
á fora 'l mur se rebaten
per hont, diuen que ha sortit.

A cents, á cents se 'n hi abocan
y ja hi son á cents y á mils,
brandant altres tantes eynes,
per colgarles en son pit

Los uns al portal se quedan
per visurar al qui n' ix,
altres pe'ls camps s' esgarrían
que fosquejan com los Llims.

Los qui pe'ls camps s' esgarrían
lo cercan bé al endeví;
mes com llambregan de gana,
més enllanet ja l' han vist.

Sis aprop se 'n hi ensopegan,
plegats al punt son allí;
sis eynes de tall portavan,
les hi enfornen totes sis.

De Sant Bertran en les hortes,
part d' avall de Montjuhich,
damunt d' un pilot de pedres
s' aixeca una creu de pi

Anáuhi, fills de montanya,
anáuhi, barcelonins,
á resar un Pare nostre
per quí fou nostre butxí.

Rudeperas, 1866

LOS FILLS DEL CANIGÓ

Á LA ESTUDIANTINA CATALANA DE PERPINYÁ

Al front la barretina,
la caritat al cor,
toquem la bandolina,
cantem lo patri amor

Com vol d' aucells cantayres
venim del Canigó,
cantant sos dolços ayres
amor del Rosselló

Montanyes regalades,
Conflent y Vallespir,
les nostres refilades
son vostre dolç sospir.

Partida es Catalunya
per l' aspre Pirineu,
però son braç no allunya
los cors que lliga Deu.

De França ò be d' Espanya,
uns y altres som germans;
no 'l trenca una montanya
l' amor dels catalans.

Del Canigò en la cima
tot l' any lo cel hi riu,
lo nostre cor l' estima
com los aucells son niu.

Del Ebro à la Provença
cantem com rossinyols
dels pobles l' avinença
que es nostre cant més dolç.

Al front la barretina,
la caritat al cor,
toquem la bandolina,
cantem lo patri amor.

LA REYNA DELS JOCHS FLORALS

Regina reginarum

Moreneta n' es la Verge
de qui estich enamorat,
moreneta n' es y hermosa
com l' Esposa dels Cantars
Trobador de sa hermosura,
jo la pujo á visitar
en la Seu de les montanyes
á mitg camí del cel blau.
Quan arribo á mitja escala
sento cántichs més avall;
¿Son passarells ó calándries
ó serenes de la mar?
Son trobadors de la pátria
que cercan la flor de maig

Oh Flor del maig de la Gloria
que á deshora us he trobat,
tan temps há que ab ells la cerco
la flor del lliri entre cartsl
Tan bon punt mos ulls la veuhen,
flors del món, adeu siau,
ja no tenu mel prou dolça
per la bresca de mos cants.
Moreneta catalana,
la morenor vos escau:
jo á vostres peus l' arpa deixo
vora l' espasa d' un sant.
Mentre li 'n faig presentalla
me parla de baix en baix:
—No la penjes l' arpa dolça
no la penjes sens cantá'm
al torneig de l' hermosura
de vora vora la mar,
cada posada una perla
cada vers un diamant.
Digas que 'n vull la més bella
de les flors que 'ls he regat,
mon amor ja 'ls dará versos,
ma montanya 'ls dará rams,
mos ángels salteris dolços
que d' amor fan somiar.—
Jo adoro sa má rosada:

—Moreneta, adeu siau,
al torneig de l' hermosura
vos cantaré un virolay,
cada posada una perla,
bona amor, si me la dau.—
Los grahons de la montanya
los devallava plorant:
qui 's pogues tornar floreta
d' eix paradís terrenal.
Escolanets de María
si 'm volguessen al esbart,
al primer cant de la Salve
tornaría de quinze anys.

Quan arribo á Barcelona
s' obría la festa anyal
Com aucells de branca en branca
los poetes van cantant,
dalt del arbre de la pátria
de gentils flors estrellat.
¿Quina 'n será la més bella
sinó la del cimeral?
¿Quina 'n será la regina?
Morena de Montserrat
jo, ab vostre nom en los llavis
també 'm poso á refilar:

«Rossinyolets de la pàtria,
que cercau la flor de maig,
jo l' he vista allí á la serra
que 'ls Serafins han serrat,
allí al cel de Catalunya
d' hont l' aurora sempre 'ns naix:
la serra es un temple gòtich,
son monastir un altar.
Morena com n' es y rossa
y entre pobles catalans,
n' apar l' estrella de l' alba
que en la serra se posás.
Té la llum del sol per vesta,
té la lluna per calçat,
dotze roses per corona
té del célich roserar
abastades per má d' ángels
desde 'l cim de Montserrat,
d' ángels que hi pujan y baixan
com coloms al colomar.
Es Ella 'l colom de l' arca
que d' olivera 'ns dú 'l ram
es l' astre de nostres terres,
l' estrella de nostres mars;
es qui da 'l ceptre á don Jaume
la lira d' or á Ausias March.
De sa má 'ns vé un doll de gracies

com de sos peus Llobregat,
vostres cançons de sos llavis,
vostra força del seu braç.
Pláciaus, donchs, la Moreneta
per Reyna dels Jochs Florals.»

L' APOSTOL DELS NEGRES

Goigs de SANT PERE CLAVER, de la companyía de Jesús, canonisat per S. S. lo papa Lleó XIII, lo día 10 de janer de 1888.

Puix lo cel vos ha enviat
com un altre Xavier·
Gloriós Pere Claver,
dáunos vostra caritat.

En ton cel, Iglesia santa,
quin sol brilla tan hermós!
sa llum pura y clarejanta,
¡oh Claver, la llançau vos!
Gloria á Deu que bondadós
aqueix astre 'ns ha enviat:
Gloriós Pere Claver,
dáunos vostra caritat.

De la terra catalana
vos nasquereu en lo cor;
de familia cristiana,
tal es l' arbre, tal la flor.
Tu ets, Verdú, lo gerro d' or
d' aqueix Lliri immaculat:
Gloriós Pere Claver,
dáunos vostra caritat.

Son cor d' ángel veu María
y del seu amor l' umplí;
y dantlo á la Companyía:
—Fésmen, diu, un serafí,
per mirall se l' esculli
lo meu Fill crucificat.—
Gloriós Pere Claver,
dáunos vostra caritat.

Fill d' Ignasi un jorn visita,
Montserrat, ton camaril,
y á la Reyna que hi habita
¡qué la 'n troba de gentil!
A sos peus se postra humil,
mes l' humil será exaltat:
Gloriós Pere Claver,
dáunos vostra caritat.

Trasportat á l' alta Gloria
un trono Rodriguez veu:
—En eix trono de victoria,
qui hi seurá?—demana á Deu.
—Hi seurá 'l Deixeble teu
que á tal premi está cridat:—
Gloriós Pere Claver,
daunos vostra caritat.

Ja l' Amèrica us demana
per posarvos en son cor,
flor hermosa catalana
del jardí del Salvador.
Tot un món corre al olor
de la vostra santedat
Gloriós Pere Claver,
dáunos vostra caritat

Negres l' Africa li envía,
l' Assia turchs á convertir,
cors malalts de l' heretgía
li dará Europa á guarir.
Fa l' America florir
son ardent Apostolat:
Gloriós Pere Claver,
dáunos vostra caritat

Per salvar los pobres negres
vos heu fet lo seu esclau;
de sos cors tristos ó alegres
vos, Claver, teniu la clau.
¡ quánts cents mil ne batejau
que al infern n' heu arrancat!
Gloriós Pere Claver,
dáunos vostra caritat.

En les llagues canceroses
vostre llavi s' imprimí.
les llagues vos eran roses,
l' hospital vostre jardí.
Al qui 's pert obriu camí,
dau consol al desterrat.
Gloriós Pere Claver,
dáunos vostra caritat.

Cartagena conmoguda
crida un día. '*L Sant se mor!*
tot en ella en dol se muda,
sa alegría en greu tristor.
Vos pujau al trono d' or
á Rodriguez revelat
Gloriós Pere Claver,
dáunos vostra caritat.

Vostres mans tot mal guarían
lo vineut vos preveyeu,
del sepulcre 'ls morts sortían
al sentir la vostra veu;
fins lo vostre vell manteu
maravelles mil ha obrat:
Gloriós Pere Claver,
dáunos vostra caritat.

Vos á tots los que pateixen
los teniu en vostre cor,
y als que ingrats vos aborreixen
los amau ab més amor
Lliurau lo cos de dolor
y l' ánima de pecat.
Gloriós Pere Claver,
dáunos vostra caritat

A dos mons iluminareu,
un y altre us volen seu;
á dos segles admirareu
¡tal virtut vos doná Deu!
¡Per l' escala de la creu
cel amunt quánt heu pujat!
Gloriós Pere Claver,
dáunos vostra caritat.

Nostra Espanya en Vos espera,
Catalunya més de cor,
prega á Vos la terra entera,
dels esclaus deslliurador.
Del dimoni sou terror,
De Jesús fidel Trasllat.
Gloriós Pere Claver,
dáunos vostra caritat.

LES BARRES DE SANCH

Dins son palau de Valldaura
trist está Jofre 'l Pelós
mirant son escut que penja
d' un feix de llances y estochs.
Los cavallers ja li diuhen
—¿De què estau tan neguitós?
—De veure ma adarga llisa
com un llibre sense mots.
—Llisa n' es la vostra adarga,
mes té 'l camp de plata y or.
—Be té 'l camp d' or y de plata,
mes es un camp sense flors —
Mentres diu eixes paraules
una carta n' ha desclós;
la lletra n' es del gran Carles,
lo segell d' emperador.

«Los normants entran á França,
ajudáume 'l meu nebot,
que si vos me dau ajuda
cada braç valdrá per dos »
Quan les lletres son llegides,
—Cavallers, anèmhi tots —
Ja 's cobreix de fina malla,
ja se 'n calça 'ls esperons,
ja se 'n volan cap á França;
bon camí que Deu nos dó.
Quan lo camí se 'ls acaba,
se 'ls comença 'l treball fort
Carles Calvo está en batalla
y 'ls normants li prenen lloch,
com un mur de ferro verge
avançant cap á mitg jorn;
rajan sanch destrals y llances,
les ballestes rajan foch
A la primera embestida
lo mur de ferro se romp;
los normants van de recules
per escapar de la mort.
A la segona embestida
no se 'n veya cap en lloch.
Los francesos demanavan:
—¿Quí es aqueix batallador?
—Lo Comte de Barcelona,

lo Comte Jofre 'l Pelós.—
La derrera de les fletxes
l' ha ferit aprop del cor.
Ja l' en entran á una tenda
que prengué als normants traydors,
lo primer que li visita
n' es Carles Emperador.
Carles mira ses ferides,
ses armes mira 'l Pelós,
tot mirant les seves armes
sospirava de tristor
—No sospireu, lo bon comte,
mon metge arriba tantost
—De les nafres no me 'n sento,
sols me sento del honor,
puix en lo camp de la guerra
per mon escut no hi há flors
—Si 'l teu escut n' está sense,
ton pit n' está vermellós.—
Posa 'ls dits en la ferida
los passa per l' escut d' or
Si 'l comte Jofre plorava,
encara plora mes fort,
mes ses llágrimes de pena
ja son llágrimes de goig
—Gran mercès, lo rey de França,
gran mercès, l' Emperador

Si no puch tornar á vèureus,
Catalunya y Aragó,
est testament vos envío
escrit ab sanch de mon cor;
grabèulo en totes mes torres,
brodèulo en tots mos penons,
y portèu les quatre barres
á les quatre parts del món.—
Oh soca de nostres comtes,
Deu no 't vol arrancar, nó;
de les barres catalanes
tu 'n serás lo portador;
grans provincies les esperan
per grabarles en son front,
los espanyols en ses armes,
los catalans en son cor.

SOLEDAT

Be t' ayma, be t' estima mon cor, oh Barcelona,
mes ta remor me sembla la veu d' una altra mar,
perçò, palet que 's cansa de rodolar dins l' ona,
sovint vora ta riba me 'n vinch á reposar

Y cerco blat y márgens y ombrívoles arbredes
y roses que 'm somriuen á voltes tot plorant,
rieres d' aygues pures, fontanes d' aygues fredes,
que al aplegarse juntes á anguilejar se 'n van

Y pujo á les hermoses afraus d' hont elles baixan
duhent rossoladices al plá tresors del cim
y miro 'ls llisos d' herba del ayguavés que faixan
y 'ls masos de la vora voltats de pastorim

Y cerco aucells que 'm parlan de lo que l' home ignora
ab cántichs que no saben apendre 'ls llahuts d' or,
y trèbols que les llágrimes rumbejan que 'l cel plora
guardantles dins sos cálzers com sos neguits lo cor.

Be 'n riuen per aquexos vergers de flors novelles,
mes ¡ ay ! com les boscanes no tenen cor de mel;
ses germanes petites los diuen les estrelles,
ab sa claror mateixa bada sos ulls lo cel.

M' enfilo á les espatlles d' aqueixes corves serres
com un infant que munta jugant al dors d' un vell
y 'l front soberch trepitjo dels reys de nostres terres
que un bosch per vesta tenen, un cingle per cinyell

¡ Oh ! Per passeig donáume l' ombriu d' una ribera,
mes, per volar, montanyes cancell del infinit,
desde hont veja la volta del cel tota sencera,
lo sol de cara á cara y á Deu de fit á fit

Oh soledat aymada, ma companyona un dia,
lo jorn de ma infantesa que no tingue demá,
d' ençá que trist anyoro ta dolça companyía
com font escorreguda ma vena s' estroncá

Ací ma fantasía, perduda ja, retrobo,
aucell que de la gabia se 'n torna al bosch nadiu,
y com un nin de feria volar encara provo,
pe'ls arbres que breçavan, ¡ja fa vint anys! mon niu.

Ací del món no sento l' atronador bullici
ni dels partits en guerra lo daltabaix etern,
lo cántich de l' orgía, ni l farumeig del vici,
ni eixa blasfemia fètida, miasma del infern.

L' infern en nostra terra s' ha obert eixa portella
per empestar als hòmens, per escupir á Deu;
si eix cranch no 's cura, 'ls hòmens y Deu fugirán d' ella,
dihent:— Son llavi taca ¿còm estará 'l cor seu?—

Com pres que al desvetllarse se troba sens cadenes
de la presó més fonda tornat als raigs del sol,
apar que s' alleugere ma cárrega de penes,
ací, en un promontori, quan me contemplo sol.

Tot sol ab les montanyes, tot sol ab les boscuries
vessant de fe per l' ánima, pe'ls cossos d' ayre pur;
tot sol ab cel y terra que flayres y canturies
s' envían, flors y estrelles pe'l gran camí d' atzur;

ab los aucells que volan y cantan y refilan,
tot sol ab les alojes qne trenan mes cançons
ab l' or y 'l armonía selvatge que elles filan
al cor d' aqueixos boscos, d' aqueixos rius al fons

Tot sol, ab les imatges dels prous de nostra terra
que eixint de llurs sepulcres se posan á prop meu,
ab sos perpunts y espases los hèroes de la guerra,
ab sos llorers y palmes los hèroes de la creu.

Mos companyons revenen dels jorns de ma ignocencia,
figures rialleres que 'l temps esborrar vol.
¡Qué trista es, ay, estada, qué llarga vostra ausencia!
ja só vora la tomba y us coneguí al breçol

Les vèrgens que jo he vistes com roses entre espines
morir aci á la terra d' anyorament del cel,
revenen ab sos lliris, los uns ab ses joguines,
los genis ab ses flames al front com un estel.

Jamay dintre les viles, presó del home lliure,
jamay m' he vist una hora tan ben acompanyat,
jamay tanta hermosura y amor vegim somriure,
¿perquè 'n diuhen d' aqueixos edens: la soledat?

Oh, Deu de les altures, y a vos també us hi trobo
fent esclatar belleses per tot ab un somrís:
perçó tantes delicies plegades ací provo
que ahont los ulls vos veuhen comença 'l paradís.

Al Excm. é Il·lm Senyor

DOCTOR D. BENET VILAMITJANA,

Arquebisbe de Tarragona

EN SON JUBILEU SACERDOTAL

Vich, oh reyna de Montanya,
no 't dirán estèril, nó,
dos hòmens has dat á Espanya
que no tenen parió;

en sabiduría Balmes
y Claret en santedat,
mes ¡ay! eixes dues palmes
Deu al cel ha transplantat.

Una altra ánima germana
los dos deixaren en flor,
en Benet Vilamitjana,
de Catalunya pastor.

Vos que 'ls tres per guía 'ns dáreu,
Criador del univers,
puix á Vos dos ja 'n cridáreu,
allarguèu la vida al ters.

Com un gegant, ab tres passos
al cap de brot s' es posat
del cimal de set braços
del catalá episcopat.

Antorxa per Deu encesa
en mitj de nostra foscor,
escampa la sabiesa
que per la pensa es claror.

Ell, de la sana doctrina
donantli 'l past benehit,
lo seu ramat encamina
cap al amor infinit

Es humil com la viola,
es un lliri blanch y pur,
es un cisne que se 'n vola
al estelat mar d' atzur

L' invernada de la vida
prou n' hi apila á 'l front de neu
fentli 'n corona florida
com als cims del Pirineu.

Mes, quan blanqueja la serra
baixa més aygua á la vall,
y ¡li 'n cal d' aygua á la terra
y al apòstol de treball!

Bon Deu, posáuli, en la festa
de ses esposalles d' or,
un raig de gloria á la testa
y un raig d' alegría al cor.

Bach de Collsacabra, 24 Setembre 1886

LO FARELL

Gegant era mon pare, mon avi tambe n' era,
lluytaren ab los celtas, romans y serrahins,
lluytavan y 'ls batian sovint com blat en l' era,
sortint á bátrels fora quan no 'ls trobavan dins.
Sos braços tres realmes als moros arrancaren,
quan ja enemichs no veren en terra, s' embarcaren,
y Córcega y Atenas y Nápols encastaren
á la corona pátria, com tres joyells divins.

Rebrolls de la nissaga d' Otger, sa enorme maça
seguiren, del Pirene veyentlo devallar,
als moros pledejaren la terra passa á passa,
y en cada vall plantavan un poble y un altar.
Quan foren cristianes aquexes valls y serres,
á Llúria y Joan d' Austria seguiren en ses guerres,
dictaren los *Usatjes* per gobernar ses terres,
per gobernar les aygues lo *Consolat de mar*.

Gegant com los meus avis, jo guerrejí ab mon pare,
mes ja es la pau ma esposa; ma guerra es lo treball,
com fill d' Adam, la testa doblí á la terra mare,
deixant l' arma lleugera per lo feixuch magall,
magall que desarrela com un rebroll un roure,
á cada colp del cingle fent les arrels somoure.
ningú 'l podrá, quan mòria, d' ahont jo 'l deixe, moure,
com de Rotlán á Estérri ningú pot moure 'l Mall.

Ab saba les alzines y roures m' alletaren,
foren mon breç les fondes afraus del Pirineu;
apres del torb, les ones del mar me bressolaren,
y 'ls hèroes de la pàtria me feren llur hereu.
Me diuen si del celta tinch l' aspre fesomía,
si tinch del goth la força, del grech la fantasía;
jo no ho se pas, mes penso, treballo y faig ma vía,
seguint, ¡avant! l' empenta que 'm dona lo bon Deu.

Per arriar mes fàbriques, per conrear mes hortes,
del Llobregat y 'l Segre n' he fet dos regarons:
mes serres foran mùes, mes viles foran mortes
si jo ab tantes suades no fes tornar ses fonts.
Si més regor demanan per beure mes campanyes,
ab ferro y foch m' enfonzo com tàup en ses entranyes
y pouto córrechs amples, forado les montanyes,
y de son cor trach l' aygua que 'm fan gruar sos fronts

Los arbres que arrabassa mon braç de llenyatayre,
á feixos carregántnels, del mar los planto dins,
y ab veles coronantlos se 'n van al bes del ayre
á dur á llunyes terres mes robes, fruyta y vins
Quan fugen los aleno, pujant á un cap de serra,
y 'ls mariners exclaman.—Se 'ns gira vent de terra;—
mes ja al magall enorme de nou mon puny s' aferra
fent hort de mes pedreres, de mos arenys jardins

Ma veu desde Tortosa se sent fins á Colliure;
d' una gambada passo lo Llobregat sens pont,
y desde sa ribera, si m' hi calía escriure,
del Montserrat podría posar la firma al front.
D' allí á Montseny, á voltes, la serra gegantina
seguesch, d' allí al Pirene que totes les domina,
y 'ls sembla una bandera de foch ma barretina
als que de lluny la veuen pujar de mont en mont.

Un granader, un día, sapat com un atleta
lo fusell acarantme, me demaná 'l camí
era un d' aquells que havían del pá la ganiveta
fermada á nostra taula, com al palle' 'l mastí.
Jo que llaurava, agafo lo mánech de l' esteva,
aixeco á pes de braços parell de bous y gleva,
y enllá ab la revolada tirantli l' arma seva,
li dich, ferreny, signántli la via.—Per allí—

Dels Pirineus si trobo poch ample la barrera,
á mes locomotores hi faig obrir portell:
á Barcelona en braços li porto 'l riu Noguera,
com duya no fa gayre lo Segre al plá d' Urgell.
Ja ab torres no corono lo front de cada serra;
faig dels coltells aixades per conrear la terra:
per un pahís, si hi torna lo mònstre de la guerra,
los cors d' acer que cría son lo millor castell.

¡Que ho diga nostra terra! Si algú vol ferla esclava
per una estona deixo l' arada pe 'l trabuch,
y la metralla 'n brolla com d' un volcá la lava
al crit de: ¡Visca en Cárles de Viana ó l' Archiduch!
Cap á ponent bramula l' obús de Tarragona,
cap á llevant flamejan Figueres y Girona,
y posan de ses flames esplèndida corona
al front de Catalunya lo Panissars y 'l Bruch

¡Mes estich soll no 'n cría ja de gegants l' Espanya;
no hi son lo de Paredes, ni 'l *Fuerte* de Ocharán,
ni aquells que 'l front alçavan semblant una montanya,
ni aquells que en Arreaga venceren á Rotlán!
Del Cid y de don Jaume la raça s' apetita,
d' idèes grans com hèroes nos minva la cullita,
y ¡ay! cada punt lo cèrebre de la nació s' agita
per aterrar lo sòlit, per enxiquir lo gran.

Perque no esplotan l' Ebro, Guadiana y Tajo 'ls altres,
¿nos deixaríam perdre lo Llobregat y 'l Ter?
¿De treballar voldrían privarnos á nosaltres,
y estendre llurs Saharas á nostre humil verger?
¿Voldrían que acotásseu la testa gegantina,
Montseny, y tu, montanya de Montserrat divina,
perque Castella es plana? Perque no té marina,
¿voldrían que venguessem los ports al extranger?

Sovint mos ports sens barcos, mos trens en buyt quan miro,
de peus baix en la plana m' assech en un turó,
veyent la pàtria caure, minvar la fè, sospiro,
¿en què emplear mos braços, ma pensa y mon brahó?
¿Adressaré, per férmen un sabre, ma corbella?
¿Faré canons Plasencia del ferro de ma rella?
¡Jamay! bon fill d' Espanya, treballare per ella,
esperant que 's desvetlle son adormit lleó

A LA VERGE DEL MONT

Oh Mare de Deu del Mont,
¿còm tan alta 'n sou pujada,
en un trono de penyals
dalt al cim d' una montanya?
¿Es per sentí' 'ls Angelets,
ó per rebre 'l bes de l' alba,
ó per abastá' un estel
lo més bell de l' estelada?
No es per sentí' 'ls Angelets,
puix vos voltan en garlanda;
ni per veure exir lo sol,
per vos no s' es post encara;
ni per abastá' un estel,
prou n' estau ben coronada,
sinó sols per benehir
d' Ampurdá l' hermosa plana
que teniu á vostres peus
pregantvos agenollada.

DAVANT D' UN MAPA

Á MARIAN AGUILÓ

Miráula bé, miráula bé á la reyna
de nostre cor, l' aymada Catalunya:
d' una áliga que arranca la volada
sembla tenir l' altívola figura
Té sobre 'l front l' olímpica serena,
sota sos peus les ones y l' escuma,
á ses espatlles un gran riu, y d' aygues
y neu una aureola la circunda.
Lo Cap de Creus forma son bech enorme,
Tortosa ab sos Alfachs sa inmensa cúa-
son los camins de ferro de Barcino
y 'ls murs del port ses dues mans robustes,
estesa l' una está sobre la terra,
l' altra sobre la mar, hont d' una á una
de naus lleugeres lo rosari esgrana
millor que en altre temps Roger de Lluria,

desde 'l mar de Llevant hont naix lo día
fins al mar de Ponent hont se sepulta.
Lo Montserrat es lo seu cor d' hont raja
la ardenta sanch esperitosa y pura
que s' esbadía á rams per ses artèries
com riu de foch llançant claror y espurnes
Son lleonench coratge d' allí brolla,
allí beu ab la fè sa força hercúlea.

Una áliga es que esten ses dues ales
d' esplèndida y geganta envergadura,
una per cada banda del Pirene,
y bat los ayres coratjosa, y lluyta
ab los núvols, lo vent y la tempesta
de dret al sol que de claror inunda
l' escut seu de les Barres enrojides
de la sanch de sos Comtes ab la púrpura

ENDREÇA

¡Oh! vos que per lo nom y per la pensa
sou l' Aguiló de nostra Catalunya,
vos que heu seguit desde Aragó á Colliure
ses gegantines serres d' una á una,
cullint, perles del camp, sos cants y gestes
flors que ab má barruera 'l segle esfulla,
y ab les seves poètiques rondalles

alguna estrella del zenit cayguda;
entre les palmes d' Elx y de Mallorca
ó entre les neus puríssimes de Núria,
tot devallant desde l' afrau al córrech,
somiós enfilantvos á l' altura,
portat en ses atlètiques espatlles
del infinit vers la celístia bruna,
no la sentiu? ¿no la sentiu còm vola?
¿no la veyeu còm por los ayres munta?

SANTA MADRONA

BARCAROLA

Una barca de Marsella
de Salónica la bella
ve portant un gran tresor,
lo còs sant d' una donzella,
que val més que plata y or.

A la noble Barcelona
ja que Deu vos ha portat,
dolça patrona,
santa Madrona,
protegiu nostra ciutat

Lo pilot en la mar blava
per los astres se guiava,
per cada un que naix ó 's pon,
mes l' Estrella no ovirava
que la barca duya al front

A la noble Barcelona
ja que Deu vos ha portat,
dolça patrona,
santa Madrona,
protegíu nostra ciutat.

Desde 'l cel fentli de guía,
la santa ánima empenyía
sa relíquia y son baixell,
ab ses ales lo cobría
com son niu gelós aucell

A la noble Barcelona
ja que Deu vos ha portat,
dolça patrona,
santa Madrona,
protegíu nostra ciutat.

Desde Grècia fins á França
navegavan ab bonança;
mes s' alçá gran temporal,
y la mar sa perla llança,
Barcelona, en ton sorral.

A la noble Barcelona
ja que Deu vos ha portat,
dolça patrona,
santa Madrona,
protegíu nostra ciutat.

Puix vol ser barcelonina,
com al sol quan ja declina
Montjuich li dona altar,
y es lo sol que ara illumina
Barcelona, terra y mar.

A la noble Barcelona
ja que Deu vos ha portat,
dolça patrona,
santa Madrona,
protegíu nostra ciutat.

LA PALMERA DE JUNQUERAS

I

Un día á punta d' alba, sortint de les matines,
les monges me plantaren al peu del campanar,
son cor dels salms encara vessava olors divines,
y á doll ses mans me duyan regor de perles fines
y flayre del altar.

Mon gèrmen fora un dátil de les gentils palmeres
que ombrejan lo sepulcre del Salvador del món;
portá'l de les Creuhades un noble de Junqueres,
perque s' agermanassen del hort les oliveres
ab l' arbre de Sion

A flor de terra al náixer per brí de genciana
prenguérenme los boixos y l' eura del jardí,
jo prompte deixo l' eura y 'l boix ab l' herba plana,
y com lo terebinte de Siria, ma capsana
de branques estenguí

Los tarongers y sáules gelosos me miraren
pujar. de mon brancatge fullós entre 'ls penjolls
aparicions angèliques vistoses se mostraren,
visions que 'l chor de vèrgens al meu voltant trobaren
en terra de genolls.

Per mí 'ls aucells deixaren la secular boscúria,
per fer de mon brancatge breçol cada matí;
ab llurs concerts lligavan les monges sa cantúria,
gronxantse ells ó pe'ls ayres en blanca voladúria,
les vèrgens pe'l jardí.

Los arbres tots me deyan sa reyna y soberana,
dels temples de fullatge veyentme campanar,
los campanars me deyan sa colossal germana,
y albades cada aurora, veus d' orga y de campana
solíanme cantar.

Del temple y de les monges corona era y salteri,
de día cants m' umplían, de nit oracions,
y á la meva ombra, plenes d' encens y de misteri,
per enjoyar lo día del Ram lo presbiteri
trenavan mos palmons.

Per entre 'ls quí 'm naixian miravan les estrelles,
y aqueixes mitg somreyan com ulls de serafins,
algunes s' aturavan per conversar ab elles,
tot responent als èxtassis, sospirs y cantarelles,
ab aleteigs divins.

L' estiu á mes orelles penjá per arracades,
joyells de rosses perles, rahims de dátils d' or,
y de matí y de vespre, flayroses marinades
me duyan en ses ales murmuris y besades
y cántigues d' amor

«¿Per què, gentil sultana, t' has fet novicia? gòsa,
me deya 'l món un día, la vida es pel plaher,
aixèca 'l front, rumbèja ta cabellera hermosa,
pel vostre bes, oh abelles, Deu ha criat la rosa,
entráu en son verger.»

«La llibertat es vida, cridí, trayèume á fòra,
lleváume eixes muralles que 'm cuydan ofegar;
ab mos aucells deixáume que 'm cantan á tota hora,
fèumel enllá aqueix temple que es goth y jo só mora,
com mora vull gosar.»

Y la paret sagrada de ma clausura queya,
fugint les religioses com desniats aucells,
lo temple del Altíssim en llit de pols s' ajeya
y 'l món me mostrá lliure la flamejanta teya,
la teya y los fusells

Mes ¡ay! ¡que ja m' anyoro! ¡no veig aucells en l' ayre,
florits rosers, ni monges, ni serafins enlloch,
y ventme cor gelada, sens fruyta, flor, ni flayre,
á colps ahir tallava mon tronch lo llenyatayre,
y avuy me tira al foch!

II

Com palma tu floreixes, superba Barcelona.
tany venturós que l' àliga romana ací plantá,
tu en terra fores reyna, tu dares lleys á l' ona,
¿per què, com jo, ara arrancas les flors de la corona
que al front Deu te posá?

¿Hont es lo campanar de Santa Catarina,
que com lo dit d' un àngel t' assenyalava 'l cel?
¿qué has fet d' aquells retaules y volta gegantina?
n' has fet un born per vendre, y has fet una sentina
del místich Sant Miquel.

L' artístich Dormitori de Sant Francesch cremares,
de góthichs claustres, places y magatzems ne fas;
lo fill veu fer teatre del temple de sos pares,
avuy llanças les monges arreu com ahí 'ls frares,
demà ¿á quí llançarás?

Sols per quedarte 'ls ruscos esbullas les abelles
que en lo jardí 's criavan de Santa Elisabeth,
per ferne pisos compras los rochs de ses capelles,
y arrancas del románich Sant Pere de les Puelles
les flors de Sant Benet

Enllá les Magdalenes, enllá les Caputxines,
com dos ramats d' ovelles les guias á tos camps,
de tu llanças tes roses y 't quedas les espines;
si un dia de tes torres lo cel vol fer ruines,
¿quí apagará sos llamps?

A fòra, enamorades del bon Jesús, á fòra,
lo mòn vol altres dones, los hòmens altre amor;
los temples que somriuhen á l' ànima que plora,
les celdes y 'l sagrari, cel de qui 'l cel anyora,
fan nosa al vedell d' or.

Fan nosa á eixes que viuhen del fanch de l' impuresa,
dònes que 'l cor y l' honra y á Deu tenen venut. ...
Mes ¡ay! dins tu ab lo vici s' escampa la pobresa,
y viu mitg corsecada pel dupte y la tristesa
l' hermosa juventut.

Com palma tu floreixes, superba Barcelona,
te rega há divuyt segles la santa religió;
si de ta soca allunyas la font que saba 't dona,
caygudа de tes branques l' esplèndida corona,
t' assecarás com jo.

L' ORENETA

¿ Es morta [illegible]!

A DON ANTONI ALEU, DIRECTOR DEL SETMANARI
D' AQUEIX NOM Á BUENOS AYRES

I

En América ha niat
l' Oreneta catalana,
son niu es un pom de flors,
un vol d' amors sa niuada.
Ha niat sota 'ls bambús
vora 'l gran Riu de la Plata
Si 'l gran riu sembla una mar,
altra mar semblan les Pampes:
l' una, una mar de verdor,
l' altra, una mar blavejanta:

mes recorda 'l Llobregat
y sospira d' anyorança:
—Ayres dolços d' orient,
alè de ma dolça pàtria,
¡si desfesseu lo camí
y 'm tornasseu cap á Espanya!—
L' Oreneta ja se 'n vé
de la mar esflorant l' aygua;
ab lo bech plè de cançons
de cançons y de corrandes;
quan arriba á Montserrat
prenían totes volada.

II

—Vina, aucellet del bon Deu,
á reposar en ma falda,
vina á niar en mon pit
tot plè d' amor á la pàtria
Heralt del mes de les flors,
glosa y riu, refila y canta,
pinçá de nostre jardí,
de nostres esbarjos arpa —
Y canta, refila y riu

mes l' anyora sa covada,
la covada que ha deixat
en l' Amèrica llunyana.
Oreneta, si te 'n vas
¿què 'ls portarás per becada?
l' afecte de nostre cor
y la fè de la nostra ánima.
Oreneta si te 'n vas
Deu te dó bona tornada,
missatgera del amor,
del amor de nostra raça,
tu unirás los catalans
los d' Amèrica als d' Espanya;
lo llaç será de cançons,
cada nús una posada,
tes ales de pont farán
al esperit de la pátria
que ab tu passará la mar,
cada mes una vegada,
atravessant ab un vol
lo sepulcre de l' Atlántida.

III

Un día á primers de Maig
l' Oreneta no tornava
¿l' haurá presa un esparver?
¿haurá cayguda malalta?
Los ayres no 'n diuen rès,
la mar arronsa l' espatlla.
Aleu, que n' ets l' aymador,
si vas al Riu de la Plata
per sos boscos y ciutats
cerca bé ta enamorada.
Si malalteta la veus
li donarás una carta
de cóm la esperan aci
ab lo cor plè d' anyorança;
la donzella al finestral,
al peu del breçol la mare
per ensenyar ses cançons
al infant de ses entranyes:
de cóm verdejan los camps
y 'l bell ginestar se daura,
de cóm hi canta 'l verdum

é hi refila la calándria,
còm sols hi falta un aucell
¡mes aquell que 'l cor més ayma!
Si ja fa 'l sòn de la mort
ab lo capet sota l' ala,
vora seu ab un gran crit
fes sentir lo nom de Pátria,
y tornará á pendre 'l vol
vers la terra catalana.

Barcelona, 13 Juliol, 1881

BARCELONA Á MONTPELLER

¡Oh ciutat de Montpeller,
mare de Jaume Primer!
Jo que só sa esposa aymada,
te vull dir, per ton conhort,
que don Jaume no es pas mort,
puix es viva sa fillada.

Aqueix astre resplandent
te prengué per orient,
mes á mí per son mitgdía;
quan en Valencia morí,
per tu, per ella y per mí
semblá que 'l sol se ponía.

Donárenli en son arranch
sant Jordi son cavall blanch,
sant Jaume sa espasa encesa,
los Pirineus sa grandor,
tes donzelles la rossor,
tos donzells la gentilesa

De l' Iglesia fort capdill,
de son cavall al renill
de per tot los moros treya
Ta espasa, oh Conqueridor,
ta espasa es la ploma d' or
que escrigué nostra epopeya.

Ell feu passes de gegant
de Montpeller á Alacant
fent la terra cristiana,
á Mallorca 'ls serrahins
se la 'n duyan mar endins
quan ell ne feu ma germana.

A nou anys fou capitá,
á catorze sobirá,
á vint conquerí realmes:
feu florir en son verger
la victoria son llorer,
la sabiesa ses palmes.

Sa vida es mon segle d' or;
Catalunya fou la flor
que á son bes s' esbadellava,
y anava creixent, creixent
fins que en terra no cabent,
s' estenía en la mar blava.

De ma niçaga es lo Cid,
de Catalunya David,
son Goliat tirá á terra;
sa tenda fou lo cel blau,
era l' anyell de la pau,
era 'l lleó de la guerra.

Ell uní, montpellerins,
valencians y mallorquins,
ab la mía vostra historia:
no ab dur jou nos ha lligat,
sinó ab lo vincle sagrat
de sa sanch y de sa gloria.

¡Oh ciutat de Montpeller,
mare de Jaume Primer!
Jo que só sa esposa aymada,
te vull dir, per ton conhort,
que don Jaume no es pas mort,
puix es viva sa fillada.

Montpeller, 11 de Juliol, 1896

AUSONA

EN LA FESTA DE SANT MIQUEL DELS SANTS

En mitg d' una plana de cingles reclosa,
com reyna que guardan de día y de nit
los braços del aspre Montseny y del Tosa,
desperta somía la ciutat de Vich.

Apar entre masos senzilla pastora
menant ses ovelles al marge del riu;
li fa de cadira l' herbey de la vora,
los sálzers d' ombrel-la, les aygues d' espill.

L' ayrada que breça los sálichs y arbosos
li 'n porta ab sos besos la flayre sovint,
y al moure en onades sos fins cabells rossos
fullam deixa veure de llor entremitg.

Boscúries y pobles y viles li diuen
que ella es de Montanya la reyna gentil,
y rius y fontanes que hi jugan y ríuen
ab dolços murmuris li tornan á dir.

Mes, com si la hermosa n' estiga malalta,
no mira ni escolta fontanes ni rius,
ab lo colze en terra y ab la má á la galta
n' está somiosa de vespre y matí.

Tan sols, com á mare, l' amor la domina,
y al veure en la gloria regnar un seu fill,
en cántichs desplega sa veu argentina,
per l' arpa daurada fent lliscar los dits·

—Culliu flors, minyones, culliu flors y menta,
puix tantes me 'n porta festívol lo maig,
gojats que 'l sol daura, narcisos que argenta
lo Ter ab escuma de neu de Puigmal.

Portáu farigoles, donzell y ginesta,
que vessen pels ayres glopades de mel,
y ab roba de vèrgens lo jorn de la festa
llancèune á faldades per eixos carrers

LOS POETES

A LA VERGE DE MONTSERRAT

en la anada que feren los trobadors catalans de França y d' Espanya, lo 8 de Maig de 1883, en celebració de la vintiçinquena dels Jochs Florals.

¿Per què Deu ha creat los puigs de marbre
del Montserrat altiu?
L' Omnipotent planta sovint un arbre
sols per penjarhi un niu.

Lo niu es vostre temple, Mare amada,
nosaltres los petits
vivim de vostre amor ab la becada
y ab llet de vostres pits.

A tots Vos nos covau, mes als poetes
més amorosament
perque volam, cantant, com orenetes
á cada jorn naixent.

Cantant se recolza dessota les ales
de somnis joyosos Ausona altre colp,
en tant que 'l riu Mèder, mirall de ses gales,
escampa en los ayres sa dolça cançó.

Vich, 5 de Juliol de 1879

Ab branques de roure de tendre fullatge
arcades alçáuhi, fadrins del voltant,
y en mitg d' una selva de flors y brancatge
á vostre Patrici guarníuli un altar.

En pális y tálams crostats d' or y joyes
son nom feu brodarhi entre ones de llum,
si or verge volguésseu filat, que mes noyes
de ses cabelleres se tallen un rull

Robáu per donarli les tintes al iris,
sos himnes al ángel, sa música al cel,
á l' alba naixenta garlandes de lliris,
al vespre ruixades de perles y estels

Son mantell li deixe la volta serena
quan vetllan sos astres lo món que s' adorm,
li done ab son trono lo sol que 's destrena
corona de núvols d' argent volador.

Balcons y finestres guarníu de domassos,
com l' herba y les ones blavosos ó verts,
ab llum y armonía seguiuli los passos,
sos passos hermosos que guían al cel —

Perque donam consolació á qui plora,
coratge á qui decau,
y á qui més trist aci en lo món s' anyora
mostrèm lo cel més blau;

perque siam dels que no hi veuen guía,
dels combatents confort,
perque en mitg de la nit mostrèm lo día,
la vida dins la mort

Vos avuy nos pujáreu á les grades
de vostre soli excels;
pastora, 'ns heu guiat á vostres prades,
estrella, á vostres cels

A vostres peus ¡oh divinal María!
¡què hi fa de bon estar!
¡qué son ditxosos l' aucellet que hi cría,
la flor que hi vé á esclatar!

¡Ditxós lo cor que, de la terra lliure,
aci us pot assolir!
¡ditxós qui ab Vos aprop del cel pot viure,
ditxós qui hi pot morir!

Son altes ¡oh Reginal les agulles
d' eix trono de verdor;
son d' etzevara colossal les fulles
y Vos sa hermosa flor.

Vos sou la flor, nosaltres les abelles
vivim de dolça mel,
y no trobant en terra flors prou belles
giram los ulls al cel

Giram los ulls al cel y á vostres plantes,
abelles ó aligons,
al desplegar les ales dalejantes
ohim vostres lliçons.

May més, may més nostra ánima s' allunya
de vostre regi altar,
¡oh Aliga real de Catalunya!
duhéunos á volar

DON JAUME EN SANT GERONI

Per veure be Catalunya,
Jaume primer d' Aragó
puja al cim de Sant Geroni,
á l' hora en que hi surt lo sol:
¡quín pedestal per l' estátua!
¡pe'l gegant quín mirador!
Les áligues que hi niavan
al cap damunt li fan lloch;
sols lo cel miravan elles,
ell mira la terra y tot;
qué gran li sembla y qué hermosa
l' estimada del seu cor!
Té en son cel aucells y ángels,
en sos camps vèrgens y flors,
en sos aplechs l' alegría,
en ses families l' amor

té guerrers en ses muralles,
naus veleres en sos ports,
naus de pau y naus de guerra
frisoses de pendre 'l vol
Les ones besan ses plantes,
l' estrella besa son front
sota un cel d' ales immenses
que es son real pabelló
En son trono de montanyes
té 'l Pirineu per redós,
per coixí verdosos boscos,
per catifa prats de flors,
per hont jugan y s' escorren
rieres y rierons,
com per un camp d' esmeragdes
anguiles de plata y or.
Del Llobregat veu les ribes,
les marjades del Besòs
que coneix per les arbredes
com les roses per l' olor.
Los vilatges á llur vora
semblan ramats de moltons
que abeurantshi á la vesprada
hi esperan la llum del jorn
Llena li parla de Lleyda
que 'l graner de Roma fou,
Albiol de Tarragona.

tan antiga com lo món,
Puigmal de dues Cerdanyes,
talment dos cistells de flors,
Montseny de Vich y Girona,
Albera del Rosselló,
Cardona de ses salines,
Urgell de ses messes d' or,
Montjuhich de Barcelona
la que estima més que tot.
Tot mirant á Catalunya
s' ha sentit robar lo cor
—¿ Què puch fer per ma estimada?
—va dihent tot amorós,—
si del cel vol una estrella
desde ací l' abasto jo
—No vol del cel una estrella,
—una veu dolça respon,—
la més bella que hi havia
se li es posada al front.
Tórnali dues germanes
que prengué 'l moro traydor,
l' una anant á cullir perles
vora la mar de Montgó,
l' altra nadant entre 'ls cisnes
prop d' hont volava 'l voltor.—
Ell gira 'ls ulls á Mallorca,
la ovira com un colom,

nadant entre cel y aygua,
vestida d' un raig de sol:
á Valencia no la ovira,
mes ovira sos turons
que del hort de la sultana
son muralla y miradors
Se 'n arranca de l' espasa
y aixeca sa veu de tro
—¿Germanes de Catalunya,
y encara portan lo jou?
Rey moro que les tens preses
jo 't vull veure á mos genolls —
Si l' ovirassen los moros
les deixarían de por,
cóm deixaren Catalunya
quan, d' Otger entre 'ls lleons,
Rotlánt los tirá la maça
desde 'l cim de Canigó.
Qnan torna 'ls ulls á la serra
cerca aquell que li ha respost,
dintre l' ermita més alta
te la Verge un altar d' or,
no hi há ningú en la capella
y ella té 'l llavi desclós.
Posant á sos peus l' espasa
cau en terra de genolls
—A rescatar les catives,

María, guiáume vos,
á mon pit donáu coratge,
á mon braç força y brahó,
y si al pujar á la serra
'vuy me deyan, rey hermós,
quan tornaré á visitarvos
me dirán Conquéridor!—

A UNS POETAS CATALANS

VIATJANT PER MALLORCA EN TEMPS DE LA GUERRA CIVIL

Rossinyols del meu pahís
que anáu á l' *Illa Daurada*,
abreviat paradís
hont la pau s' ha arreconada,

la mar se us mostre amansida,
vos sía l' ayre suau,
com lo bes de despedida
de la pátria que deixau.

La nau vos gronxe ab ses ales
entre armonies y olor,
com un mulhet de cigales
dins un taronger en flor.

Los glosadors de la costa
la bona arribada entonen,
y al ohí' 'l cant de resposta
de llor y murtra us coronen.

Y en los soleys de marina,
vos ombreje ab fruyts y flor
la olivera mallorquina
que hi plantá 'l Conquerridor;

l' arbre ahont se recolzava
lo Venerable Ramon
quan l' obra gran somiava
de la conquesta del món

Y allí, devant sa ombra santa,
mallorquins y catalans,
com dos rebrolls d' una planta,
dáuvos per sempre les mans

Quan torneu á nostra terra
portáu d' olivera un brot,
que aci 'l monstre de la guerra
nos ho verdessega tot.

Duhèune un brot, y al plantarlo
dintre 'l jardí català,
si us falta aygua per regarlo,
sanch del cor se us donarà.

Y al deixar en ses boscuries
als aucellets del edem,
trametèunos ses cantúries
perque tant no 'ls anyorem

Mes que cante eixa Serena,
que cante dintre la mar;
sa germana està en greu pena,
no pot fer més que plorar.

Sa germana Catalunya
n' està plorant dia y nit,
¡apar que Deu se 'n allunya
com d' un cor que l' ha trahit!

18 de Setembre de 1874

LA MORT DE BALMES

9 Juliol 1848

Qui vol veure viu á Balmes
corra, corra cap a Vich,
lo veurá en ses derreries
agonitzant en son llit
¡Oh soldats de la fè santa,
s' aterra vostre cabdill,
aquell que branda 'l nou glavi
dessota l' arnès antich;
aquell que pe'l nou Golfa
te la força de David!
¡S' apaga 'l far que semblava
lo far del esdevenir!
¡A Espanya doná una estrella
lo cel donantli aquest fill,

y aqueixa estrella s' acluca
quan arribava al zenit!

¡En sa cara de cadavre
no més los ulls semblan vius,
aquells ulls que tot ho veyan
y la mort va enterbolint!
Son cos era branca dèbil
per son gegant esperit,
y adés al pendre volada
l' ha deixat romput aixís.
Fins li estreteja la cambra
d' hont l' ample balcó fa obrir
y al vell Montseny que s' hi aboca
li parla com un amich
—¡Noble front de Catalunya,
marxapeu del infinit,
bé me 'n has dites de coses
que jo al món no podré dir!
Jamay ni en somnis te munto
sens baixarne esbalahit
y ab lo front fet una flama
com Moysès del Sinaí
¡Oh! ¡del ramat d' eixos pobles,
de Barcelona, Madrid,
de les serres catalanes,

de Puigmal á Montjuhich,
del Montserrat, nial d' hèroes,
despedèixten tu per mí!
¡Ah! ¡si volant á la gloria
pogués posarme en ton cim
per durli adeu á ma terra,
la terra que tant amí!
¡Oh Catalunya! ¡Oh Espanya!
¿per qué us he amades aixís?
¡La cadena ab que volía
en un cor los cors junyir,
d' amor la dolça cadena
me l' han trencada pe'l mitg!
¡Y veig la guerra que torna
muntada en un trebolí,
y veig armats en batalla
los pares contra dels fills,
y 'ls camps pàtris sadollarse
de sanch d' Abels y Caíns!
. . . . . .
¡Oh! aturáuvos, aturáuvos,
prou de matar y morir,
jo us porto 'l ram d' olivera
que agermana 'ls enemichs.
. . . .
¡Mes ¡ay! sols odis responen
al amor de Jesucrist

y de Lull y de Teresa
miro entrar en lo jardí
l' impietat matadora
com la serp al paradís!
Y veig rodar al abisme
lo regne que més estim
entre 'l fum de la revolta
y 'l capgirell dels partits
¡Oh Espanya, ma dolça Espanya,
pogués tornarte á camí!
Si pogués escriure un día,
escriure un día y morir!—
Tot dihent eixes paraules
se mitg-asseu en son llit,
en desvari pren la ploma
com son glavi 'l paladí
—¡Espasa, la meva espasa,
encara m' has de servir!—
Segona ratlla o tercera,
la ploma li cau dels dits:
quan se veu sense la ploma
s' abraça ab lo Crucifix:
—¡Oh! Deu de l' ánima mía,
sols Vos no podeu fallir,
faró de mes esperances,
aurora de mos desitgs,
immens, etern, immutable,

sol principi y sola fi,
font hont tota font s' abeura,
mar hont tot riu va á morir,
Puix de mon no-rès jo surto
per entrá' en vostre infinit,
salváu Vos la pàtria mía,

. . . .

mes ¡ay! salváume ara á mí
qui en vostres braços estesos
encomano l' esperit —

Lo sol tramonta la serra;
ploráu, campanes de Vich
¡per Espanya y per Europa
qué negra baixa la nit!

Juny, 1888

LA BARRETINA

CANÇÓ DEL ÚLTIM BARRETINAYRE DE FRANÇA, DEDICADA
AL PINTOR OLOTÍ
D JOAQUIM VAYREDA

Quan á Olot jo l' aprenía
mon ofici dava pler,
cada poble ahont floría
me semblava un claveller.
Mos clavells y roses veres
jo plantí en eixes riberes,
eran ¡ay! jardins les eres
y jo n' era 'l jardiner.
Só barretinayre
de Prats de Molló;
me diuen cantayre,
mes no canto gayre,
mes no canto, nó.

Com la flor de la magrana,
queya bé al bosch y al jardí,
los més vells la duyan plana,
los més jóvens de garbí;
desde Nápols á Marsella
no floría un port sens ella,
era en terra flor vermella,
en la mar coral del fi
Só barretinayre
de Prats de Molló;
me diuen cantayre,
mes no canto gayre,
mes no canto, nó.

Catalana es esta terra,
los vilatges catalans,
catalá lo plá y la serra,
mes de França 'ls habitants
Canigó de blanca vesta
diu. —No entench la parla aquesta —
Lo Pirene li contesta:
—¡Ni 'ls d' ací son com abans!—
Só barretinayre
de Prats de Molló;
me diuen cantayre,
mes no canto gayre,
mes no canto, nó

Catalunya, pátria dolça,
cóm se perden tes costums!
lo de casa se t' empolsa
y ab lo d' altres te presums·
tes cançons les oblidares,
tos castells los aterrares,
¡en les flors del hort dels pares
ja no troba 'l fill perfums!
Só barretinayre
de Prats de Molló;
me diuen cantayre,
mes no canto gayre,
mes no canto, nó

Si no venen pas de França
ja tos trajos no son bells,
cada moda ton or llança
per vestirte d' oripells.
Tu també 't tornas francesa,
Barcelona la comtesa,
la corona si t' han presa,
tu al encant vens tos joyells.
Só barretinayre
de Prats de Molló;
me diuen cantayre,
mes no canto gayre,
mes no canto, nó.

Ja ton poble, Catalunya,
fins oblida 'l teu parlar,
¡y á algun fill quan se t' allunya
se 'l coneix pe'l renegar!
Se t' estrenyen les fronteres,
se t' esqueixan les banderes,
ulls que 't veren gran com eras,
¿què farán, sinó plorar?
Só barretinayre
de Prats de Molló;
me diuen cantayre,
mes no canto gayre,
mes no canto, nó.

Puix te 'n vas, oh barretina,
de Confient y Vallespir,
¿com pe'l maig la barretina
no hi tornarás á florir?
Mes si fuigs de terra plana,
quédat en la montanyana;
¡oh bandera catalana,
abrígans fins á morir!
Só barretinayre
de Prats de Molló;
me diuen cantayre,
mes no canto gayre,
mes no canto, nó.

Mon ofici es mort á França
y en Espanya morirá,
si no servan eixa usança
Vich, lo Camp y l' Ampurdá
Si se 'n vá d' eixos paratges,
en firals y romiatges,
ja ningú dirá als veynatges
¡Allí passa un catalá!
Só barretinayre
de Prats de Molló;
me diuen cantayre,
mes no canto gayre,
mes no canto, nó

Les barretines vermelles
y 'l carmesí mocador
eran un camp de roselles
mogut pe'l vent del amor.
N' ha passada la tempesta
y sols una que altra 'n resta;
lo temps m' ha gelat la testa
¡y aixó m' ha gelat lo cor!
Só barretinayre
de Prats de Molló;
me diuen cantayre,
mes no canto gayre,
mes no canto, nó

Lo meu fill vol altre ofici
anch que sía lo del camp;
puix que aqueix nos dú al hospici
la botiga avuy tancam.
Adeu Prats, adeu Cerdanya,
áb mes roses de montanya
jo me 'n vaig á morí' á Espanya,
¡que es morir plegar lo ram!
Fuy barretinayre.
mes ¡ay! ja no 'n só;
me diuen cantayre,
mes no canto gayre,
mes no canto, nó.

1880

NOTES

ODA Á BARCELONA

(Plana 3)

Per dever d' agrahiment, he de fer ací menció de la bona fortuna que esta poesía alcança, desde que en la festa dels Jochs Florals de 1883 fou coneguda.

Lo Excm. Ajuntament de Barcelona, presidit per l' entussiasta patrici senyor Rius y Taulet, sentint tal volta en eixes estrofes algun escalf del amor que tots sos membres senten per la Comtal ciutat, acordá ferne estampar 100,000 exemplars per repartirla profusament y en particular ferla conéixer als noys de les escoles públiques. Aquest acte, que per mi era sobrada recompensa, aná seguit d' altre, més inmerescut encara, com fou lo regalarme la mateixa Corporació municipal una gran medalla d' or ab les armes de la ciutat y una per mi honrosíssima dedicatoria.

Ab eix colp d' ala no es maravella s' enlayrás ma *Oda á Barcelona*, y, en efecte, a més dels favorables judicis dels crítichs, y de les varies traduccions en prosa y en vers fetes en distintes llengues, vingueren los catalans de Filipines á coronar l' entussiasme despertat per mon cant patriótich, estampantse una edició ab sa corresponent versió castellana per ferla mellor conéixer en aquells apartats territoris, y m' oferiren una corona de llorer d' argent feta á colp de martell, y que 'ls entesos en eix ram consideraren com una joya del art de aquell pays.

De la hermosa corona ne fiu presentalla á la Verge de Montserrat; y en aquell Santuari demaní benedicions per tots los que, volent honrar al poeta, enaltteixen la pátria y honran sa renascuda literatura.

LO PÍ DE LES TRES BRANQUES

(Plana 13)

Es verdaderament notable aqueix arbre, que 'n pot dir únich en lo món, y á tots los que 'l visitan causa fonda y devota impressió. A fí de que 'l lector se 'n fassa cárrech, y entenge lo perqué de la llegenda que m' ha inspirat, copiam á continuació les següents notes escrites per lo erudit D. Francisco Muns.

«Sortint de Berga pel camí que porta á Sant Llorens dels Piteus, atravessant pel llarch lo terme d' Espinalvet, poch després d' entrar en lo de Castellar del Riu, al mitx d' un plá pintoresch voltat d' altíssimes montanyes, conegut per *lo pla de Camplonch*, s' eleva 'l famós pí. Tots los habitants de l' alta montanya de Catalunya ó 'l coneixen de nom ó l' han visitat alguna vegada, perque es objecte de sa curiositat y de la veneració de molts. Es un arbre magnífich pertanyent á la mena denominada *pinasses* y forma contrast ab los altres que embellexan lo paya, pertanyents tots á la dels anomenats pins negres, semi-abets, mentres que 'l que 'ns ocupa es únich exemplar en sa classe.

Se compren sa grandiositat si 's té en compte sa forma original y ses proporcions. D' arran de terra fins á deu palms d' alçada es una sola soca que te 33 palms de circumferencia, dividintse després en tres branques perfectament iguals fins á l' altura total de l' arbre, que será de uns 150 palms, essent de 18 la circumferencia de cada branca.

L' aspecte d' aquest arbre gegant es imponent, y 'ls vehins d' aquells voltants saben prou be que durant les diferentes guerres que han devastat aquest paya, s' han amparat á l' ombra de ses branques batallons enters. Nosaltres no podem calcular sa anti-

guitat, que ha d' esser gran, y creyem que sa vida compta moltes centuries, sent la seva fama y 'l respecte que inspira lo que l' ha revestit d' aqueixa aureola de veneració que s' exten á totes les maravelles de la naturalesa.

Però hi há més: com que la seva forma eleva 'l pensament á l' idea del august misteri de la Santíssima Trinitat, una tradició popular y constant recorda la concessió d' indulgencies feta per un Bisbe als devots que devant d' aquell pi resassen un *Credo* en honra de la Santíssima Trinitat, qual imatje 's troba representada en aquella obra.

Hem volgut indagar lo fonament d'aquella tradició y l' hem vist consignat en un document curiosíssim existent avuy día en la vehina parroquia de Castellar del Riu, que creyem veurán ab gust nostres lectors. Diu axis:

Al devot cristiá.—Per tradició antiga se sab que lo Ilm. senyor Fr. Joseph de Mesquia, Bisbe de Solsona (1746), concedí 40 días de perdó resant tres CREDOS *devant del Pi de las tres brancas, vestigi y figura del misteri de la Santíssima Trinitat, principi y fi de nostre ser y be.*

Lo mateix confirmá y á més anyadí 40 días de Indulgencia resant ab bona devoció un CREDO *en memoria de la Santíssima Trinitat, contemplant atentament la obra visible del Pi, y adorant la má invisible que feu tal portento, com diu l' Apóstol* INVISIBILIA DEI PER EA QUÆ FACTA SUNT INTELLECTU CONSPICIUNTUR.—*Axís ho he encontrat en lo Arxiu de esta Rectoría, y perqué fos mes expressiu he posat la figura del Pi, 30.—Ramon Casals, Prebere y Rector de Castellar del Riu.*

Per acabar, hem de recomanar als aficionats á les belleses naturals y artístiques del nostre pays, que no deixen de verificar una excursió per la regió bergadana, segura de trobarhi belleses que 'ls encanten y ensenyances que 'ls sorprengan.»

LA CANÇÓ DEL RAYER

(Plana 52)

Lo Rayer es lo conductor de *rays*, ò sia carregaments de fusta que baixan del Pirineu per les dues Nogueres, lo Segre y l' Ebro

LOS DOS CAMPANARS

(Plana 55)

Aquesta composició elegiaca anava en mon primer plan, com á final de la llegenda *Canigó* fou lo primer que escriguí, y després, quan tot lo poema estigué llest, la pobreta se quedá fora de la obra, premiantla en son Certámen anual la *Societat agrícola, científica y literaria dels Pirineus Orientals*.

TAULA

Planas

